

ВІСНИК ПРОФОСВІТИ

Видається з 1992 року,
як зареєстроване видання - з січня 1994 року

Травень 2021 року
Виходить 2 рази на місяць

№ 9-10

Орган Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області

31 травня 2021 року

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

- ❖ ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД - НАЙЦІННІШЕ ДОСЯГНЕННЯ ПЕДАГОГА
- ❖ НОВИЙ ФОРМАТ ФАХОВИХ ЗМАГАНЬ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ П(П)О
- ❖ ПЕРУКАР - ПРОФЕСІЯ ОСОБЛИВА
- ❖ ЗМАГАННЯ ВЕРСТАТНИКІВ ШИРОКОГО ПРОФІЛЮ
- ❖ КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ - РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ
- ❖ ПРАГНЕННЯ ДО ВИСОКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ - ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ І РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ
- ❖ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ З ПРОФЕСІЇ «МАШІНІСТ ТЕПЛОВАЗА»
- ❖ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ
- ❖ ВИСТАВКА-ОГЛЯД ЕОР ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВСІХ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
- ❖ НАУКОВО-ЗМІСТОВА ЕКСПЕРТИЗА РОБІТ
- ❖ SOFT SKILLS ТА HARD SKILLS - ВАЖЛИВІ НАВИЧКИ ДЛЯ БУДЬ-ЯКОЇ ПРОФЕСІЇ
- ❖ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ІГРОВИМ ТА ЗМАГАЛЬНИМ МЕТОДАМИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС
- ❖ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
- ❖ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТУ «БАТЬКІВСЬКА ШКОЛА» У ЗП(П)О
- ❖ ДІЛОВА ГРА «КАР'ЄРНІ СХОДИНКИ: ВІД ФАХІВЦЯ ДО ПІДПРИЄМЦЯ»
- ❖ НОВІ НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ У СФЕРІ ОСВІТИ

Сучасні
заклади освіти - 2021
XII Міжнародна виставка

СУЧАСНІ ЗП(П)О ХАРКІВЩИНИ ОТРИМАЛИ ПОЧЕСНІ НАГОРОДИ

26-28 травня 2021 року відбулася Дванадцята міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти» й виставка освіти за кордоном «World Edu» у Київському Палаці Спорту.

Виставку організувала Компанія «Виставковий Світ» за інформаційної та методично-організаційної підтримки Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти».

Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти» демонструвала інноваційні досягнення в освітній і науковій сферах, останні технічні розробки,

програми, обладнання, дидактичні матеріали, досвід створення сучасного, безпечного й комфортного освітнього середовища, умов для інтеграції до європейського й світового просторів, упровадження компетентнісного підходу в навчанні, нових підходів до організації інклюзивного навчання, підвищення кваліфікації та професійного зростання педагогічних працівників, широкого впровадження STEM-освіти в освітню систему.

Це відкрита професійна платформа презентації досягнень реформи галузі, поширення кращого педагогічного досвіду, упровадження інновацій в освітню практику, а також фахова атмосфера

для обміну досвідом, знаннями, налагодження нових контактів і партнерських програм. Учні, батьки, студенти матимуть можливість отримати вичерпну інформацію щодо особливостей вступу, програм навчання, напрямів підготовки й спеціальностей, проходження практики, розвитку інфраструктури, можливостей навчання та працевлаштування в Україні й за кордоном.

У цьогорічній виставці брали участь 583 учасники, зокрема, 104 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, навчально-методичні (науково-методичні) центри (кабінети) професійної (професійно-технічної) освіти.

Профтехосвіту Харківщини представляли такі заклади освіти:

- Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області (номінація «Сучасна інклюзивна освіта: кращі практики розробки і підготовка кадрів»);

- Державний заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Харківське вище професійне училище

швейного виробництва та побуту» (номінація «Створення і впровадження сучасних засобів навчання, продуктів, програм, систем і комплексних рішень для підвищення якості освіти»);

- Заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» (номінація «Створення і впровадження сучасних засобів навчання, продуктів, програм, систем і комплексних рішень для підвищення якості освіти»);

- Державний навчальний заклад «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування» (номінація «Використання імерсивних технологій в освітній практиці»);

- Державний навчальний заклад «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області» (номінація «Інноваційні технології профорієнтаційної роботи й кар'єрного консультування випускників закладів освіти»);

- Державний професійно-технічний навчальний заклад

«Харківське вище професійне училище сфери послуг» (номінація «Використання цифрових інструментів для забезпечення ефективного дистанційного й змішаного навчання в кризових умовах»);

- Державний навчальний заклад «Слобожанський регіональний центр професійної освіти» (номінація «Створення і впровадження сучасних засобів навчання, продуктів, програм, систем і комплексних рішень для підвищення якості освіти»).

Вітасмо колективи педагогів:

- Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області та ДЗП(ПТ)О «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту», які отримали дипломи і ЗОЛОТІ МЕДАЛІ;

- ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області», ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування»,

ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг», які отримали дипломи і СРІБНІ МЕДАЛІ;

– ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти», який отримав диплом і БРОНЗОВУ МЕДАЛЬ.

Також вітаємо педагогічний колектив ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області», який отримав «Гран-прі».

У ході роботи виставки тематичні заходи (конференції, презентації, семінари, тренінги, педагогічні коучинги, освітні воркшопи, майстер-класи) відбувалися в онлайн-форматі за участю керівників, провідних фахівців і науковців МОНУ, Національної академії педагогічних наук України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», практичних працівників галузі освіти виробників і постачальників засобів

навчання, а також випускників, учнів, батьків і широкої громадськості.

Усі учасники виставки були нагороджені дипломами МОНУ, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» та Національної академії педагогічних

наук України за активну участь і професійну презентацію освітніх і наукових досягнень системи освіти.

Русланова Тетяна Олександрівна, директор НМЦ ПТО у Харківській області, отримала почесну грамоту від МОНУ, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» та Національної академії педагогічних наук України за вагомі досягнення в реформуванні національної системи освіти. Педагогічні колективи ЗП(ПТ)О Харківської області, які брали участь у виставці, отримали подяки від Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області.

Отже, міжнародна освітня виставка – це об'єднання учасників освітнього процесу в пошуку ефективних шляхів підвищення якості освіти, розвитку національних і міжнародних освітніх проєктів та програм, сприяння встановленню ділових контактів, збагачення досвідом, розвиток ініціативи в реалізації завдань, визначених сучасним розвитком нашої держави, яка дає можливість презентувати інноваційні досягнення, напрацювання закладів освіти й наукових установ, продемонструвати педагогам і фахівцям новітні засоби навчання, обладнання для предметних кабінетів, проєкти, програми й рішення для вдосконалення освітнього процесу.

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області рекомендує і надалі ЗП(ПТ)О брати участь у конкурсах і заходах такого високого рівня!

АЛІНА ГЕРАСИМЕНКО,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД - НАЙЦІННІШЕ ДОСЯГНЕННЯ ПЕДАГОГА

(Про створення Регіональної інтернет-платформи «Педагогічний олімп ЗП(ПТ)О Харківщини»)

Практичний педагогічний досвід – це безцінні знання, запорука успішного майбутнього. Досвід – віддзеркалення в людській свідомості законів об’єктивного світу і суспільної практики, одержане в результаті активного практичного пізнання; сукупність практично засвоєних знань, навичок, знання життя, засвоєних на пережитому, випробуваному. Досвід – це, перш за все, сукупність всього того, що відбувається з людиною в її житті і що вона усвідомлює і людина може мати досвід про себе, про власні здібності, вади, людина також може мати досвід і про думки, ідеї, знання.

У зв’язку з цим, НМЦ ПТО у Харківській області було організовано роботу щодо розповсюдження кращих педагогічних практик і створено Регіональну інтернет-платформу «Педагогічний олімп закладів професійної (професійно-технічної освіти) Харківщини», урочисте відкриття та пре-

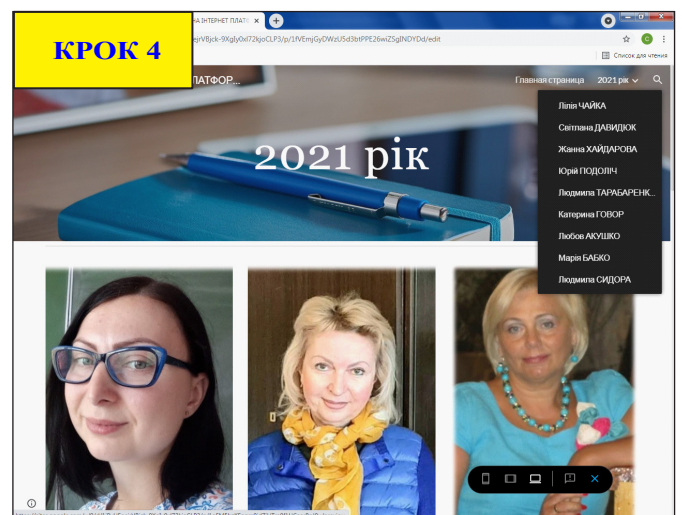
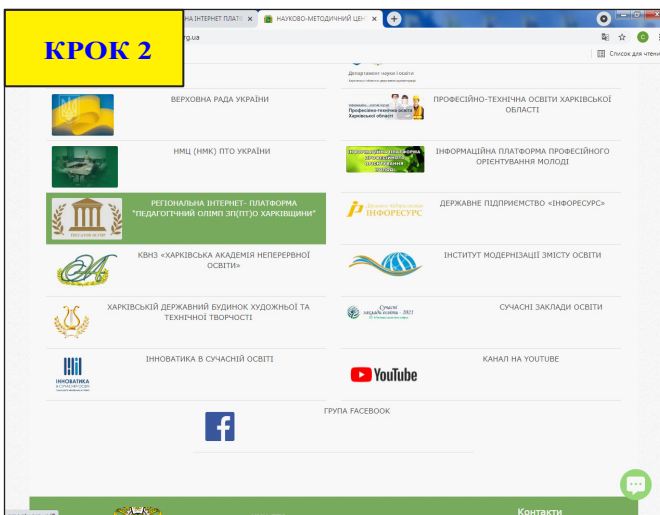
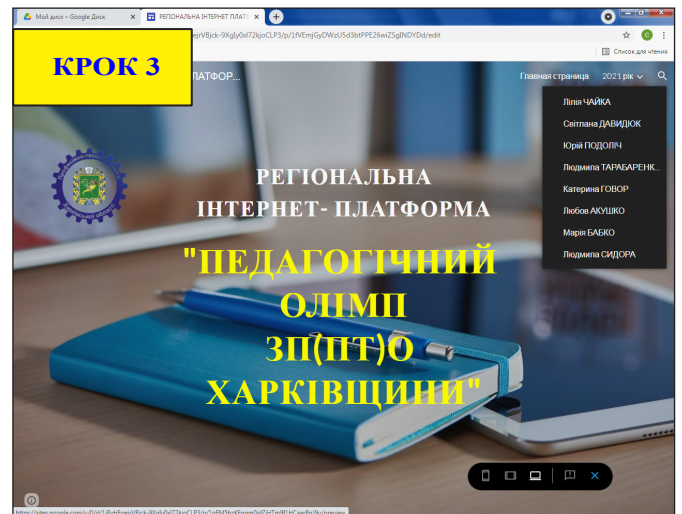
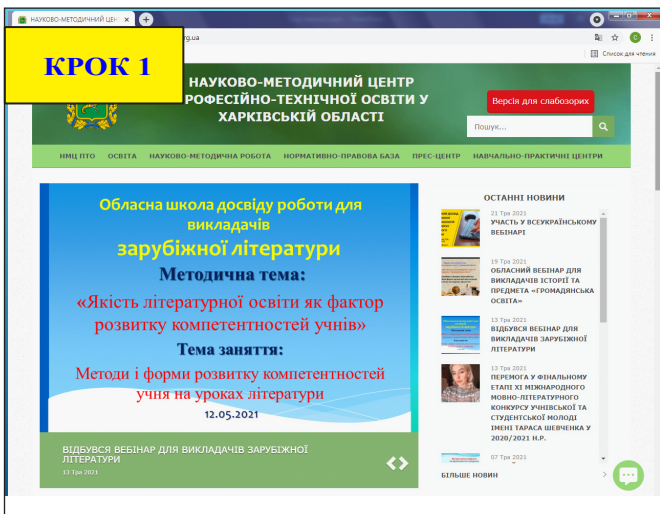
зентація якої відбулась 26.05.2021 у рамках педагогічних читань.

Метою створення цієї платформи є презентація досвіду роботи викладачів предметів професійно-теоретичної та загальноосвітньої підготовки, майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О, їх досягнення у педагогічній діяльності. Також платформа допоможе усім бажаючим через особистий контакт з педагогом чи закладом освіти скористатися певними наробками та методичними матеріалами.

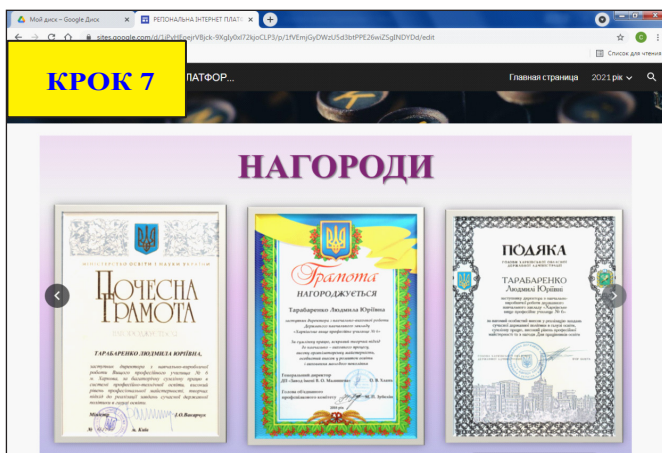
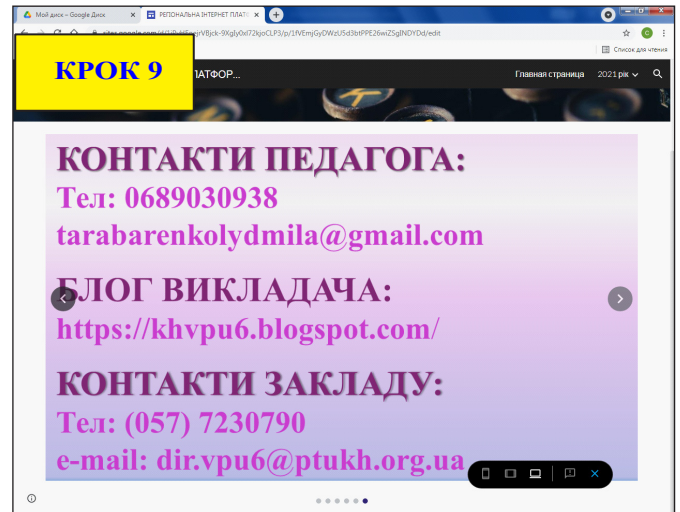
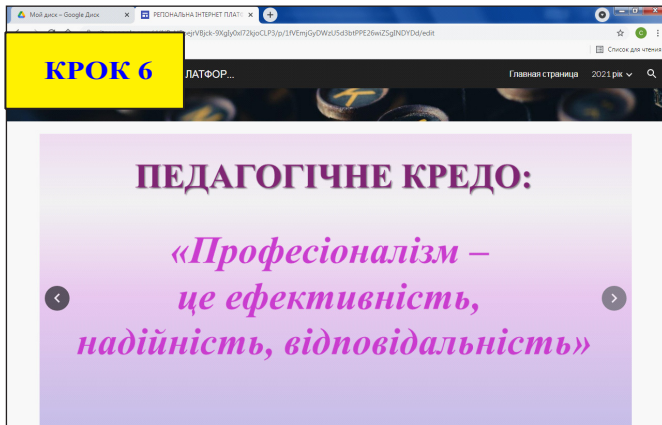
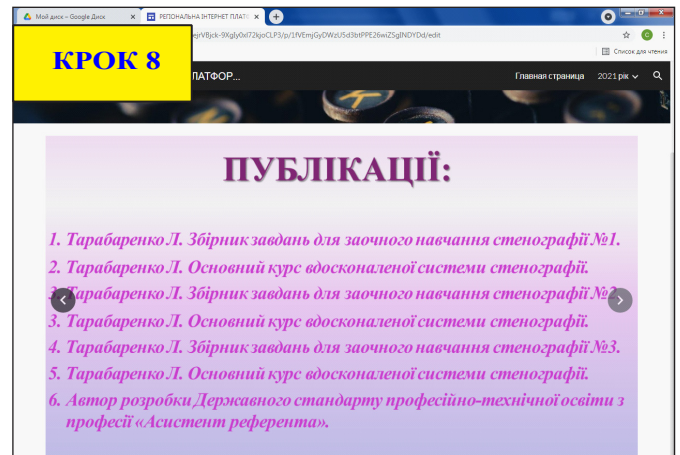
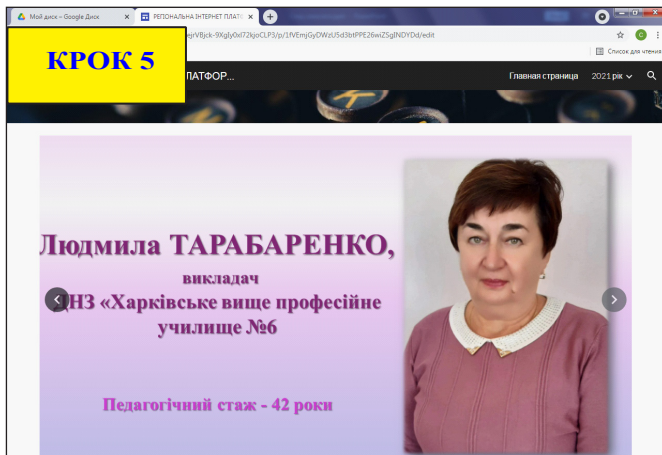
Інформація, подана на платформі, була надана 24 ЗП(ПТ)О. Усього подано матеріал про 47 педагогів, а саме:

- назва закладу освіти, в якому працює педагог;
- педагогічний стаж;
- кредо, за яким він працює;
- досягнення, нагороди, грамоти і публікації в різних

АЛГОРИТМ ПЕРЕХОДУ НА РЕГІОНАЛЬНУ ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМУ "ПЕДАГОГІЧНИЙ ОЛІМП ЗП(ПТ)О ХАРКІВЩИНИ"

ЗМІ;

– контактні дані педагога і закладу освіти, де він працює.

Як же потрапити на інтернет-платформу?

Як ознайомитися з нашими кращими педагогами?

Алгоритм відвідування інтернет-платформи:

1. Заходимо на офіційний сайт Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області: <http://nmc.ptu.org.ua/>

2. Натискаємо на кнопку з гіперпосиланням, де є електронне посилання на педагогічний олімп – і ось ми уже на Регіональній інтернет-платформі «Педагогічний олімп закладів професійної (професійно-технічної) освіти Харківщини».

3. Відкриваємо вкладку, яка знаходиться у правому верхньому куті – 2021 рік – натискаємо на неї і бачимо список усіх викладачів – учасників Олімпу.

4. Наводимо курсором на фото викладача або на його прізвище та клікаємо мишкою – і перед нами відкривається сторінка, де розміщена інформація про педагога, з діяльністю якого ми хочемо познайомитися більш детально.

Розглянемо на конкретному прикладі, як представлено на інтернет-платформі інформацію про педагога. Наприклад, Людмила Тарабаренко, викладач Державного навчального закладу «Харківське вище професійне училище №6». Клікаємо мишкою по фото або прізвищу викладача – з'являється інформація про педагога та педагогічний стаж. Далі натискаємо на стрілочку справа і гортаємо галерею – переходимо на сторінку, де зазначено педагогічне кредо викладача. Потім натискаємо знову стрілочку та переглядаємо інформацію стосовно нагород. Далі перед нами з'являється сторінка з переліком найактуальніших публікацій педагога. Завершується інформація про Людмилу Тарабаренко її контактами, а також контактами закладу освіти, де вона працює на сьогодні.

На нашу думку, така форма розповсюдження позитивного педагогічного досвіду допоможе усім дізнатися про кращих педагогів у системі професійної (професійно-технічної) освіти Харківщини, їх здобутками та напрацюваннями. Тому інтернет-платформа буде щорічно оновлюватись та поповнюватись новою інформацією про педагогів – зірок професійної освіти, якими ми гордимось.

Отже, у подальшому маємо надію на плідну співпрацю з усіма ЗП(ПТ)О. Будемо щиро вдячні вам за те, що ви гідно представили інформацію про ваших педагогів.

Якщо у вас є пропозиції, зауваження чи побажання щодо вдосконалення змісту та наповнення інтернет-платформи, телефонуйте до НМЦ ПТО у Харківській області, з радістю врахуємо їх.

СВІТЛАНА РУДНЄВА,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

НОВИЙ ФОРМАТ ФАХОВИХ ЗМАГАНЬ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ П(ПТ)О

З 13 квітня по 6 травня 2021 року відбувся III (фінальний) етап Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – Конкурси) з 5 професій:

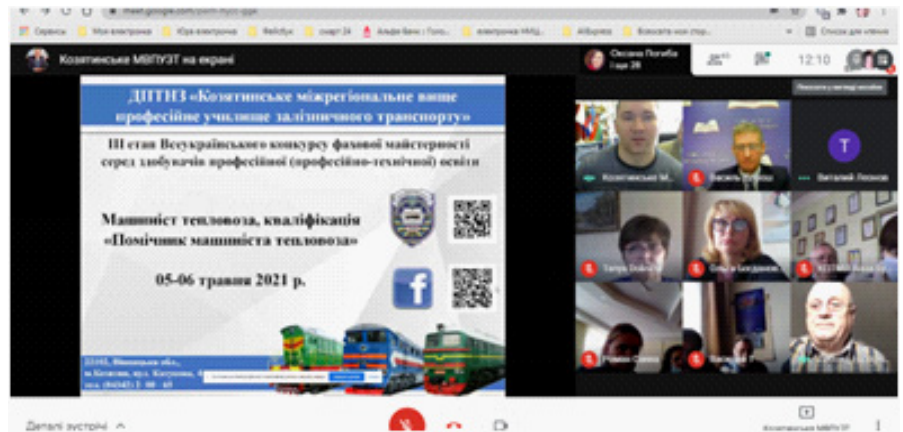
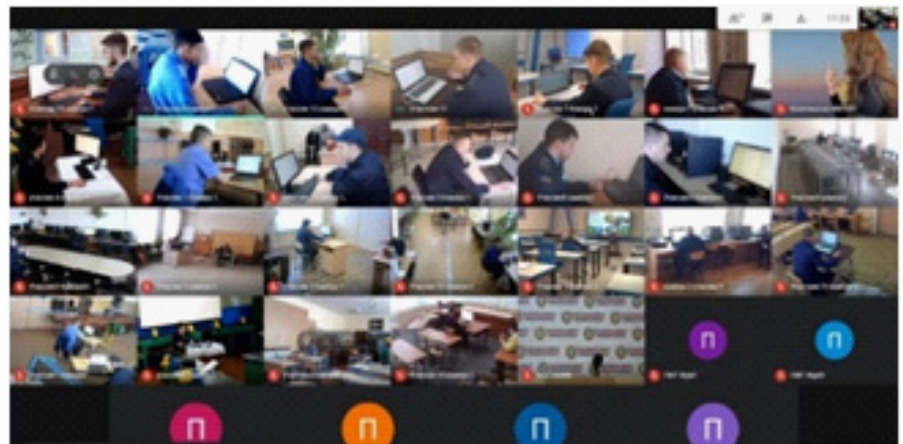
- верстатник широкого профілю;
- перукар;
- електрогазозварник;
- штукатур;
- машиніст тепловоза (кваліфікація: помічник машиніста тепловоза).

Цього року Конкурси відбулися в новому форматі – у режимі онлайн. Саме така незвична форма проведення змагань вимагала від організаторів та учасників ретельної підготовки. Для виконання конкурсних завдань, відправки та прийому інформації від учасників Конкурсів організатору було використано веб-сервіс Google Classroom. Усі учасники створили власний акаунт (електронну пошту @gmail.com), яка необхідна була для отримання посилань на матеріали теоретичного та практичного турів.

У кожному закладі професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), на базі якого учасник змагань виконував конкурсні завдання з відповідної професії, облаштовувалась регіональна локація. За відеозв'язок з організаторами та членами журі відповідав технічний фахівець ЗП(ПТ)О. Асистент (представник НМЦ ПТО у Харківській області) теж відповідав за взаємодію з організаторами та був присутній на регіональній локації упродовж усього Конкурсу із зазначених вище професій.

Кожна регіональна локація Конкурсів на належному рівні забезпечила учасників робочим обладнанням, інструментами, приладами, засобами, пристосуванням, програмним забезпеченням тощо, згідно з вимогами до локації. Відеокамери було розташовано відповідно до схеми розміщення відеокамер для запису виконання теоретичного та практичного завдання конкурсантами.

Інструктажі з охорони праці на кожній локації проводили інженери з охорони праці або відповідальні

Фоторепортаж з організації та онлайн-участі в Конкурсах

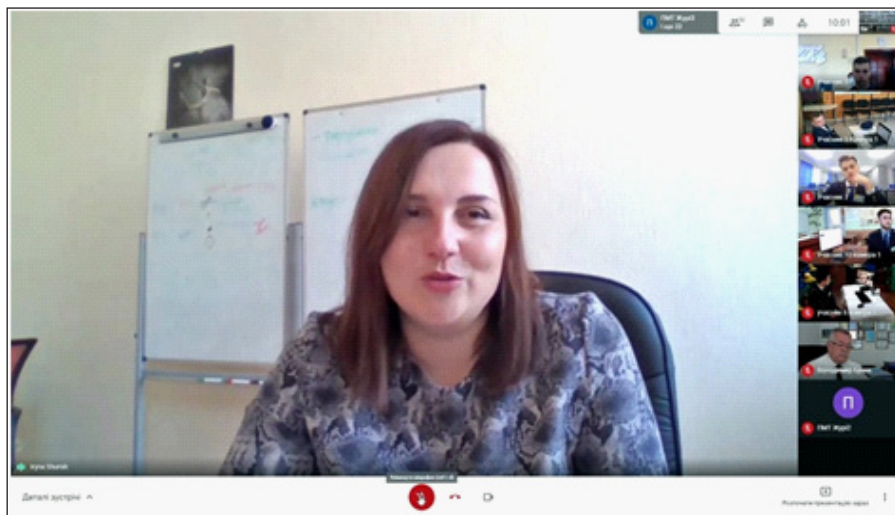
особи, після чого оформлювались та надсилались організаторам спеціально оформлені протоколи.

Організаторам Конкурсів також надсилались: протокол прийому локації; протокол реєстрації присутніх на регіональній локації; сканкопії журналів проведення інструктажів з охорони праці (титольний лист, сторінка з даними проведених інструктажів з обов'язковими підписами, остання сторінка журналу з печаткою), інструкції з

охорони праці, передбачені протоколом проведення інструктажу з охорони праці з відповідної професії; протокол контролю за дотриманням учасником вимог охорони праці на робочому місці з відповідної професії та згода на обробку персональних даних учасника змагань.

Урочисті відкриття Конкурсів відбувались з кожної професії окремо за участю представників: МОНУ, Директорату професійної освіти МОНУ, ДНУ

Привітання конкурсантів від Ірини ШУМІК, генерального директора
Директорату професійної освіти МОНУ

«Інститут модернізації змісту освіти», АТ «МоторСіч», АТ «Укрзалізниця», Центру перукарів Кіровоградщини, департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних адміністрацій, регіональних навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) ПТО та інших стейкхолдерів.

У складних та напружених умовах довелося змагатись конкурсантам, але незважаючи на випробування, кожен учасник показав високий рівень фахової майстерності, продемонстрував належну професійну компетентність з кожної професії.

ЗІНАІДА НАЗАРЕЦЬ, завідуюча
лабораторією професійної підготовки
НМЦ ПТО у Харківській області

Перукар - професія особлива

Професія перукаря завжди була і буде життєво необхідною, тому що в людині закладене прагнення до краси. Розвиток професійної майстерності перукарів — це історичний процес, в якому кожне нове покоління увібрало досвід своїх попередників, їхні досягнення і намагалося створити щось нове, небувале, задовольняючи смаки й потреби клієнтів. Тому проведення конкурсів фахової майстерності серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Перукар (перукар-модельєр)» стало відкритою формою змагання і сприяє розвитку професійних компетентностей учнів. Конкуренція між здобувачами освіти перукарського мистецтва за всіх часів була і є умовою розвитку їхньої майстерності.

З 13 по 15 квітня 2021 року відбувся III (фінальний) етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти у 2021 році з професії «Перукар» (далі – Конкурс). Організаторами та відповідальними за проведення Конкурсу було визначено Державний заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі». Щороку такі Конкурси проводяться в кілька етапів серед учнів-випускників закладів професійно-технічної освіти. На першому етапі учасники проходять відбори на рівні ЗП(ПТ)О, на другому етапі – змагаються на обласному рівні.

Учасники з найкращими результатами мають можливість позмагатися у фіналі конкурсу на національному рівні.

Упродовж трьох днів 24 учасниці з різних регіонів України виборювали право на звання переможця Конкурсу. У змаганнях від Харківського регіону брала участь Катерина Кадигроб, здобувач професійної освіти Державного навчального закладу «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області».

За умовами Конкурсу програма складалася з 2-х турів: теоретичного та практичного. Конкурсанткам нагадали правила й вимоги безпеки праці при роботі за комп'ютером. Під час теоретичного туру учасники демонстрували рівень професійно-теоретичних знань із предметів за рівнем класифікації перукар 2 класу у формі онлайн-тестування (60 питань з чотирма варіантами відповіді, з яких одна правильна; за кожну правильну відповідь нараховувалося 0,5 бала). Максимальна кількість балів – 30. Час виконання – 1 астрономічна година.

Усі учасники виконували теоретичне конкурсне завдання одночасно. Старт усіх регіональних локацій здійснювала голова журі з локації організатора Конкурсу.

Практичний тур передбачав виконання сучасної зачіски на основі стилю «Ретро 60 років ХХ століття». Згідно з умовами Конкурсу зачіска повинна була відповідати визначеному стилю та

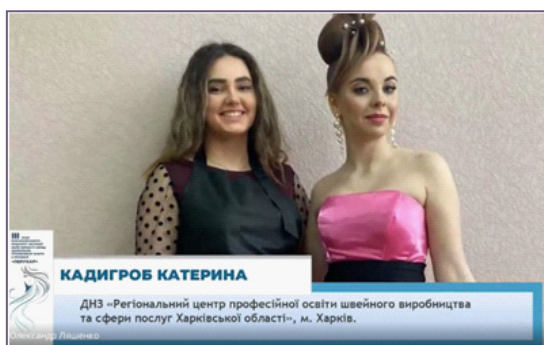
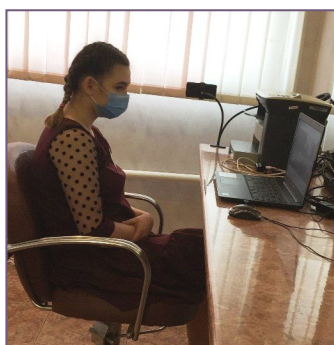
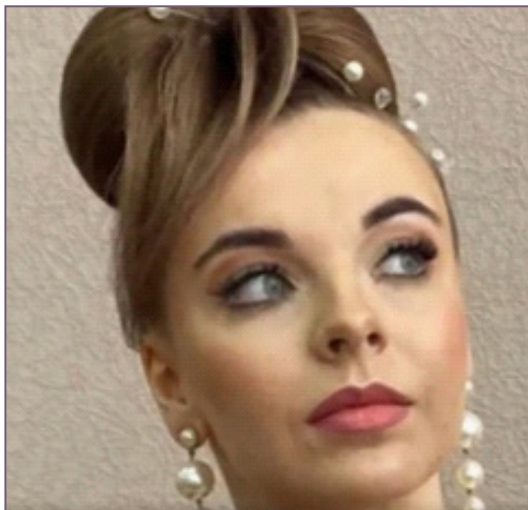
містити сучасні елементи. Перед початком практичного туру для конкурсантів було проведено інструктаж з охорони праці та безпечного виконання робіт; члени журі перевірили готовність учасників до роботи (організацію робочого місця, довжину волосся). Умовами конкурсу дозволялося використання прикрас та доповнення до зачіски (стрічка, бант, сітка, камінці), які б закривали поверхню голови не більше, ніж на 15%; кріплення для волосся (шпильок, невидимок); різних засобів стайлінгу. Остаточний зовнішній вигляд зачіски повинен був гармонійно вписуватися в загальну композицію (з волоссям моделі).

Під час виконання завдання моделі сиділи у спеціально відведених робочих місцях (кріслах), з розпущеним, заздалегідь підготовленим волоссям. Моделям заборонялося доторкатися до волосся та подавати засоби стайлінгу, шпильки; вони сиділи обличчям до дзеркала. На виконання практичного завдання було надано 2,5 астрономічні години. Максимальна кількість балів за практичний тур становила 80. Максимальна загальна кількість балів за теоретичний і практичний тури – 110.

Слід зазначити, що підготувалися учасники змагань дуже добре й зуміли занурити журі у цікавий світ моди середини ХХ століття, дивуючи та приємно вражаючи тонким відчуттям стилю, завершеністю образів та креативом.

Участь у Конкурсі на всеукраїнському рівні – це одна із сходинок до

Фоторепортаж з Конкурсу з професії "Перукар"

професійного розвитку, вдалого працевлаштування і подальших перемог. Творити красу своїми руками – це саме про фах перукаря!

По завершенні конкурсних випробувань професійне фахове журі, яке очолювала Ангеліна Ковальова, голова Центру перукарів Кіровоградщини, суддя Чемпіонатів України з перукарського мистецтва, підбила підсумки, за результатами яких і були визначені переможці Конкурсу. Усі учасники отримали сертифікати.

Людина обирає професію, а з нею – долю. Бажаємо дівчатам та юнакам в цьому році обрати актуальну професію та реалізувати всі свої здібності! Важливими складовими успішного життя є повага в суспільстві, перспективна професія, гідний заробіток, кар'єрне зростання. А всього цього можна досягти завдяки якісній професійній (професійно-технічній) освіті.

Приєднуйтеся до закладів П(П)О Харківщини, до світу краси!

ЛАРИСА ЗАЙЦЕВА, методист
НМЦ ПТО у Харківській області

Змагання верстатників широкого профілю

На сьогодні цифровий світ увійшов у кожен куточок нашого життя. Він змінює звичний спосіб комунікації та отримання нової інформації. Ми стаємо цифровими споживачами, які шукають продукти та послуги в пошукових системах Інтернету.

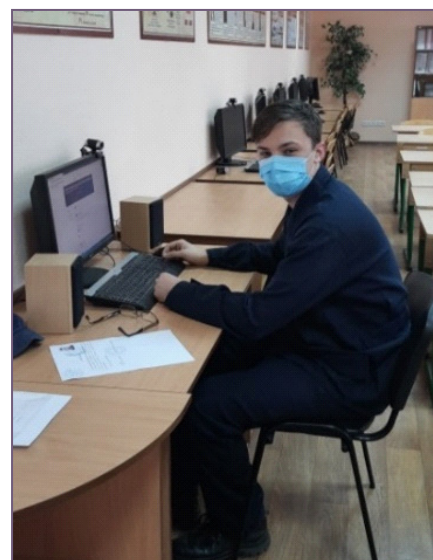
У сучасних умовах з величезною швидкістю зростають потоки інформації, розвиваються технології її обробки та зберігання, реальне життя все більше і більше переходить у «цифру». Не виходячи з дому, ми можемо відвідати різноманітні музеї та театри світу, прослухати найцікавіші лекції в університетах, доторкнутися до таємниць живої природи, поспілкуватися з друзями і колегами, що знаходяться у будь-якій точці планети, і навіть взяти участь у семінарах і конференціях та навіть конкурсах.

З 13 по 16 квітня 2021 року за використанням цифрових ресурсів пройшов III (фінальний) етап Всеукраїнського конкурсу фахової май-

стерності серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Верстатник широкого профілю» (далі – Конкурс).

За звання найкращого верстатника широкого профілю змагалися конкурсант з 16 регіонів України та м. Києва. Новий формат проведення Конкурсу – це цікавий і неocenний досвід для конкурсантів та педагогічних працівників, які готували їх до змагань, асистентів та технічних фахівців, які на базі ЗП(П)О забезпечували методичний і технічний супровід Конкурсу. Згадаємо як все відбувалося.

За результатами II (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти з професії 8211 Верстатник широкого профілю у 2020 році перемогу отримав Олексій Клейн, учень Державного навчального закладу «Куп'янський регіональний центр професійної освіти». На регіональному рівні було

Теоретичний тур

визначено місце проведення Конкурсу (ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»), відповідальних асистента, технічного фахівця та інженера з охорони праці.

За умовами Конкурсу проводився у два тури, які склалися з виконання теоретичного завдання і двох практичних.

Але перед початком змагань було проведено підготовчий етап, у ході якого організовано три локації відповідно до схем розміщення відеокамер для проведення та запису Конкурсу (локації для проведення практичного туру приймалися організаторами Конкурсу із заповненням відповідних протоколів і були оснащені необхідним обладнанням та інструментом).

За день до початку змагань було отримано опечатані посилки з практичним завданням, які містили: заготовки для обробки деталей «Молоток» (□20x20 L86, матеріал – сталь 45) та «Корпус» (Ø 56, матеріал – сталь 45), конкурсну документацію, а також пакети і пломби для фіксації результатів виконаних завдань.

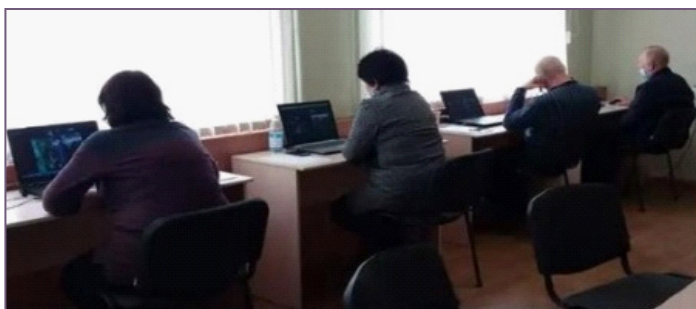
Відповідно до графіка проведення Конкурсу 13 квітня 2021 року від-

Робота членів журі

Токарна обробка деталі "Корпус"

Робота членів журі в онлайн-режимі

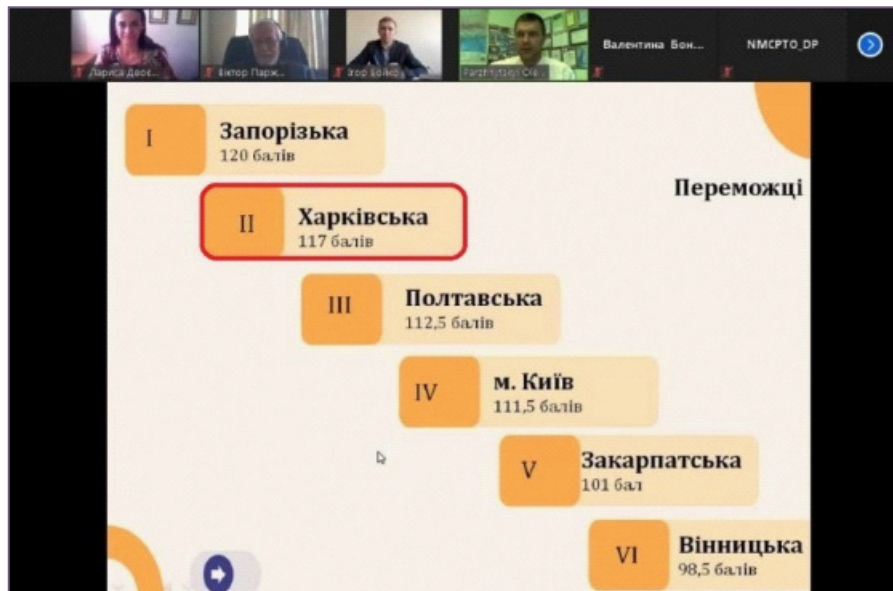
бувся теоретичний тур у формі тестування за допомогою Google Forms. Посилання на тести було розміщено у Google Classroom. Завдання складалося з 60 питань, які мали чотири варіанти відповідей, одна з яких правильна. Кожен конкурсант мав можливість отримати 30 балів. На виконання теоретичного завдання відводилася 1 астрономічна година. Всі конкурсанти розпочали виконувати теоретичне конкурсне завдання одночасно. Конкурс відбувся під пильним спостереженням компетентного журі, до складу якого увійшли представники машинобудівних підприємств: АТ «МоторСіч», АТ «Гідросила МЗТГ», ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ПрАТ «Запорізький електровозоремонтний завод».

А далі для проведення практичного туру конкурсантів було об'єднано у три групи по 5-6 осіб. З 14 квітня по 16 квітня кожна група конкурсантів, відповідно до графіка, протягом дня виконувала завдання практичного туру, який передбачав токарну обробку деталі «Корпус» та фрезерну обробку деталі «Молоток». Ці роботи виконувались на універсальному токарно-гвинторізному та вертикально-

фрезерному верстах і для їх виконання було надано по 3 астрономічні години. Максимальна кількість балів за виконання практичних завдань становила 100, з яких: 60 нараховувались за токарні роботи і 40 – за фрезерні. Конкурсанти однієї групи одночасно, за командою голови журі, розпочинали виконання робіт. Безперестанно за роботою конкурсанти спостерігали один (закріплений за учасником) член журі.

Пломбування виконаного конкурсного завдання здійснювалось відразу після закінчення роботи на універсальному токарно-гвинторізному верстаті до зняття деталі «Корпус» з верстату і після закінчення роботи на вертикально-фрезерному верстаті (деталь «Молоток»), до зняття деталі з верстату, під контролем асистента та в режимі відеозв'язку. Далі (у режимі безперервного відеозв'язку) асистент запакував оброблені та опломбовані деталі і їх креслення в пакети з відповідним маркуванням. Згідно з умовами Конкурсу виконані конкурсні завдання та супроводжуючу документацію було відправлено організаторам у день виконання практичного туру.

Оголошення переможців

21 квітня 2021 року члени журі провели засідання в режимі офлайн, під час якого відбувалося оцінювання конкурсних завдань практичного туру та підрахунок балів за виконання теоретичного і практичного турів. Результат участі у Конкурсі Харківського регіону – II призове місце, яке виборов Олексій Клейн,

учень ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти».

Вітаємо з перемогою в нелегкій боротьбі.

ІННА БЛІНКОВА, методист
НМЦ ПТО у Харківській області

Конкурс фахової майстерності – розвиток професійних компетентностей учнів

Який шлях обере юна особистість – таким і буде її майбутнє, наше майбутнє, майбутнє нашої держави. Освіта країни визначає своїм завданням виховання особистості, здатної реалізувати себе в соціумі. Тому мета сучасного освітнього процесу – не тільки сформулювати необхідні компетенції, надати ґрунтовні знання з різних предметів, а й формувати громадянина, патріота, професіонала.

Важливим етапом професійного зростання учнів ЗП(ПТ)О є конкурси фахової майстерності, які протягом багатьох років проводяться в системі професійно-технічної освіти. Так, упродовж трьох днів, **19-21 квітня 2021 року**, 25 учасників з різних регіонів України виборювали право на звання переможця III (фінального) етапу Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед здобувачів про-

фесійної (професійно-технічної) освіти з **професії «Електрогазозварник»** (далі – Конкурс).

Систему професійної (професійно-технічної) освіти Харківського регіону представляв учень Первомайського професійного ліцею Ілля Троїцький.

Напередодні було проведено установчий вебінар щодо підготовки та проведення Конкурсу, до якого доєднали організаторів регіональних локацій, технічних фахівців, які відповідали за відеозв'язок та асистентів. Також для вирішення технічних та організаційних питань було створено вайбер-групу «Всеукраїнський Конкурс Електрогазозварник-2021».

Цьогорічний Конкурс проводився в режимі онлайн, на платформі Meet, і складався із теоретичного та практичного турів.

У перший день змагаль усі учасники

одночасно виконували тестові завдання теоретичного туру, розроблені у Google формі. Результати виконаних завдань автоматично зберігались у відповідній Google таблиці, яка була прикріплена до вайбер-групи, та відображались у реальному часі.

За результатами виконання теоретичного туру учасник від Харківщини набрав 26,5 бала із 30 можливих, що становить 88% правильних відповідей. У другій половині першого дня Конкурсу та протягом наступного усі учасники виконували практичне завдання, яке здійснювалось у своєму регіоні в майстерні із забезпеченням відеотрансляції.

Для виконання практичного конкурсного завдання організаторами було надіслано на кожен регіональний локацію опечатані посилки з двома пластинами для зварювання, на які

заздалегідь було нанесено відповідне гравірування, а також сейф-пакет із пломбою для фіксації результатів виконання завдань. Відкриття пакетів з пластинами здійснювалось асистентом в день проведення Конкурсу безпосередньо перед початком виконання зварювання за командою голови журі та у присутності всіх членів журі в режимі відеозв'язку.

Практичний тур передбачав зварювання стикового з'єднання пластин з низьковуглецевої сталі у вертикальному (PF ss nb) просторовому положенні методом 135 (дугове зварювання металевим плавким електродом у середовищі активних газів) на спеціально оснащеному робочому місці. Складання дозволялось у всіх просторових положеннях. Зварювання виконувалось відповідно до вимог технологічного процесу зварювання (WPS). Під час виконання зварювання необхідно було виконати команду «СТОП-СТАРТ», яка полягала в зупинці процесу зварювання по середині контрольного зразка і обов'язковою фіксацією цього моменту членом журі. Час виконання практичного завдання становив 1,5 астрономічні години.

Відразу по закінченні виконання конкурсного завдання здійснювалось охолодження зразка та пломбування під контролем асистента у режимі відеозв'язку. До виконаного завдання прикладався конверт з протоколами, а також сканкопіями відповідних сторінок журналів проведення інструктажів з професії «Електрогазозварник». Опломбований сейф-пакет з відповідними документами було надіслано організаторам Конкурсу на адресу, зазначену в умовах.

Останній день Конкурсу було присвячено засіданню членів журі, підведенню підсумків відеоспостереження

Фоторепортаж з Конкурсу з професії "Електрогазозварник"

та оцінюванню виготовлених виробів учасниками Конкурсу.

Таким чином, проведення заходу такого рівня надає можливості зростання престижності робітничої професії, виявлення обдарованих і найкраще підготовлених учнів, адже якісна підготовка конкурентоспроможних робітників зва-

рювального профілю стане запорукою успішного розвитку промисловості та одним з найважливіших чинників для економічного зростання країни.

ТЕТЯНА НАЗАРОВА, методист
НМЦ ПТО у Харківській області

Прагнення до високої майстерності - шлях до професіоналізму і розвитку особистості

21-23 квітня 2021 року відбувся III етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Штукатур». Підготовка до Конкурсу виконувалась на регіональних локаціях. Адміністрація закладу освіти виконала всі вимоги щодо виконання організаційних заходів з проведення

Конкурсу та технічного забезпечення локацій.

У змаганні взяв участь здобувач професійної освіти ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» Владислав Пархоменко.

Теоретичний та практичний тур здійснювались в онлайн-режимі у вір-

туальній кімнаті Google Meet. 21 квітня відбулась теоретична частина Конкурсу у навчальному кабінеті інформатики, 22 квітня – практична частина – у зручному для виконання роботи приміщенні закладу освіти з підключенням до мережі Інтернет. Теоретичний тур проводився в форматі тестування на персональному комп'ютері з підключен-

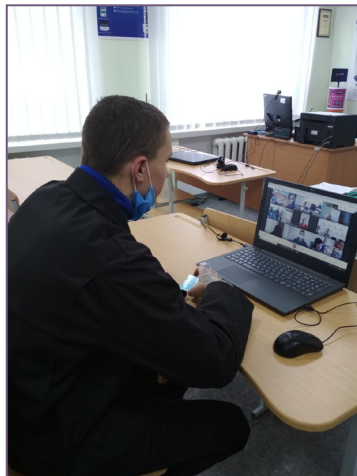

ВЛАДИСЛАВ ПАРХОМЕНКО,
учасник Всеукраїнського конкурсу з
професії «Штукатур»

ченням відео та аудіозв'язку. Тестові завдання передбачали перевірку професійно-теоретичних знань із предметів: «Технологія штукатурних робіт», «Матеріалознавство», «Будівельне креслення», «Електротехніка», «Охорона праці» (60 питань з чотирма варіантами відповіді, з яких одна правильна, за кожну правильну відповідь учасникам нараховувалося по 0,5 бала). Час виконання – 1 астрономічна година. Максимальна кількість балів – 30.

Практичний тур передбачав виконання завдань рівня III кваліфікаційного розряду за професією «Штукатур». Завдання полягало у нанесенні на прогрунтовану гіпсокартонну поверхню декоративної суміші «Polimin» ШФ – 1 (коройд 2,5 мм біла) з подальшим формуванням фактури. Загальний обсяг робіт на одного учасника складав 4,24 м². Час виконання практичного завдання – 4 астрономічні години. Максимальна кількість балів за практичний тур – 100. Максимальна кількість балів за теоретичний і практичний тури – 130.

Фоторепортаж з теоретичного туру

Фоторепортаж з практичного туру

23 квітня 2021 року відбулось підведення підсумків Конкурсу, під час якого здобувач професійної освіти ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» був нагороджений дипломом учасника і подарунком від компанії «ФОМАЛЬГАУТ ПОЛІМІН».

Пархоменко Владислав на достатньому рівні продемонстрував професійну майстерність в організації робочого місця з дотриманням вимог охорони праці, технологічної послідовності в роботі та техніки роботи інструментом

під час приготування декоративних сумішей і формування фактури із декоративної суміші. Конкурс дав можливість не тільки виявити фахові знання учасника, а і підвищити його професійну компетентність, здатність відповідально ставитись до професійної діяльності, рівень професійної підготовки в ЗП(ПТ)О та прагнення до удосконалення навичок професійної діяльності й інтересу до професії.

ОЛЕНА ДІДЕНКО, методист
НМЦ ПТО у Харківській області

Всеукраїнський конкурс фахової майстерності з професії «Машиніст тепловоза»

Завершальним етапом всеукраїнських фахових онлайн-змагань став конкурс з професії «Машиніст тепловоза» (кваліфікація: помічник машиніста тепловоза), який відбувся **5-6 травня 2021 року**. Основним організатором Конкурсу був Державний професійно-технічний навчальний

заклад «Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту».

Від Харківського регіону у Конкурсі брав участь здобувач професійної освіти Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту Дмитро КАГАЛЬНЯК.

Як і всі Конкурси, даний теж передбачав виконання теоретичного та практичного завдання із забезпеченням стійкої відеотрансляції. Теоретична частина та виконання другого завдання практичного туру (заповнення довідки форми ВУ-45) відбувались у навчальному кабінеті Люботинського профе-

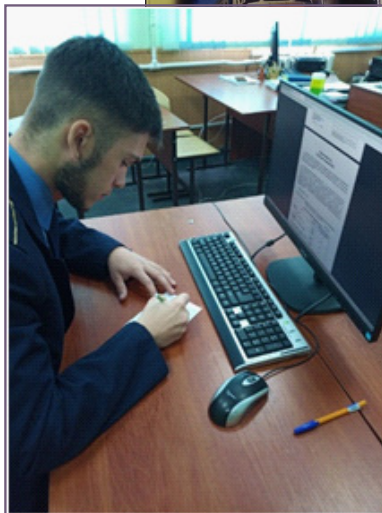
сійного ліцею залізничного транспорту практична частина – у навчальній майстерні з підключенням до мережі Інтернет.

Теоретичний тур проводився в форматі тестування. Усім учасникам було запропоновано приєднатися до віртуальної кімнати Google Meet та дати відповіді на 60 питань з трьома варіантами відповіді, з яких одна правильна (за кожну правильну відповідь конкурсантам нараховувалось по 0,5 бала). Виконували теоретичне завдання всі одночасно. У кінці тестування обов'язково необхідно було натиснути кнопку «Завершити» та повідомити про це журі. КАГАЛЬНЯК Дмитро чудово впорався з тестами, правильно відповів на усі питання та отримав 30 балів – це максимальна кількість за теоретичний тур Конкурсу.

Першим практичним завданням було розбирання, збирання та вимірювання параметрів автозчепу СА-3. На робочому місці конкурсанта знаходився автозчеп СА-3 та шаблон №873, який був необхідний для перевірки автозчеплення в експлуатації. Під об'єктивами двох відеокамер (одна з яких була направлена на учасника, а інша охоплювала весь простір навчальної майстерні) Дмитро з дотриманням вимог технологічного процесу розборки та збору автозчепу СА-3, охорони праці, на належному рівні організовуючи робоче місце та коментуючи усі дії, чудово впорався із завданням.

Друге завдання практичного туру для здобувача професійної освіти Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту виявилось дещо складним. Заповнюючи довідку про забезпечення поїзда гальмами та справну їх дію (форма ВУ-45), виявляючи помилки в розрахунках та порушенні вимог Інструкції №ЦТ-ЦВ-ЦЛ0015 щодо оформлення довідки для вантажного поїзда вагою 3800 тс, який складається з 53 чотирьохвісних вантажних вагонів та 2 пасажирських вагонів, учасник змагань ЗП(ПТ)О допустився незначної помилки, за що члени журі зняли декілька балів.

З третім практичним завданням Дмитро впорався на високому професійному рівні. Він у відведений час розібрав та зібрав (до семи основних

Під час виконання теоретичного туру

Виконання першого завдання практичного туру

деталей) кран машиніста системи автогальм локомотива умов № 394 відповідно до технологічної карти ремонту даного крана, чітко, з розумінням виконаних дій, прокоментував кожний елемент технологічного процесу, що лишило можливості членів журі задати йому хоча б одне додаткове питання.

За результатами теоретичного та практичного туру Дмитро КАГАЛЬНЯК увійшов до складу переможців Конкурсу та був нагороджений дипломом III ступеня.

Новий формат III (заключного) етапу Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед здобувачів П(ПТ)О

Виконання збирання та розбирання крана машиніста системи автогальм локомотива умов №394

показав, що змагатись та демонструвати професійні знання вміння та навички й перемагати можливо і в онлайн-режимі.

Два переможці із 5 конкурсів – це досить високий результат для Харківського регіону. За останні 3 роки здобувачі освіти здобули 3 перемоги на Всеукраїнських конкурсах фахової майстерності, 2 у галузевих конкурсах та 3 – у Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності «WORLD SKILLS UKRAINE».

ЗІНАІДА НАЗАРЕЦЬ, завідувача лабораторією професійної підготовки НМЦ ПТО у Харківській області

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

В освіті інформаційна компетентність педагога розглядається як одна з найважливіших складових його професійної діяльності, що забезпечує якісні характеристики засвоєння знань учнів.

З урахуванням сучасних умов розвитку інформаційних технологій, педагог повинен бути готовим до роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією, вміти працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах, володіти ІКТ-компетентностями, вміти проєктувати й застосовувати ресурси ІКТ, основу яких складають електронні освітні ресурси (ЕОР).

ЕОР перетворюються на визначальний чинник навчання, а їх застосування стає істотною умовою трансформації педагогічної діяльності. ЕОР – не доповнення до уроку, а складова частина освітнього процесу, має навчально-методичне призначення та використовується для забезпечення навчальної діяльності учнів і вважається одним із головних елементів інформаційно-освітнього середовища.

По суті, процес проєктування ЕОР є реалізацією творчого задуму за допомогою використання цифрових технологій, тому їх ще називають «цифрові». Оскільки категорії «цифрові освітні ресурси» та «цифрові освітні технології» близькі за звучанням і часто вживаються як синонімічні, вважаємо за потрібне уточнити сутність поняття «цифрова освітня технологія» та його взаємозв'язок з поняттям «цифрові освітні ресурси».

Поняття «цифрова технологія» вживається для опису технологій створення, передачі та збереження інформаційних повідомлень, що передбачає кодування їх змісту за допомогою цифр. Наголосимо, що будь-яка технологія, що реалізується на комп'ютері та комп'ютерних пристроях є цифровою: комп'ютерні програми і додатки, веб-сторінки і веб-сайти, комп'ютерні ігри, електронні соціальні мережі тощо.

Етапи проєктування ЕОР:

1) Розроблення проєкту ЕОР з урахуванням змісту навчального матеріалу, вікових особливостей учнів, їх пізнавальних інтересів та потреб, визначення педагогічного потенціалу.

На цьому етапі педагог має для себе чітко сформулювати мету створення ресурсу: Яка тема? Для кого? Які вимоги використання? Чому саме цей вид ресурсу? Які переваги використання даного ресурсу? Скільки часу маю для створення? Доцільним є створення схеми/сценарію/візуалізації проєкту відповідно задуму, за допомогою цифрових освітніх технологій, що виконують образотворчі функції, наприклад, за допомогою ресурсу Mindmap.

2) Підбір цифрових освітніх технологій для реалізації творчого задуму відповідно до вимог до якості ЕОР, а також визначається рівнем сформованості цифрової компетентності автора, тобто беручи до уваги власний досвід, рівень розвитку умінь використовувати

Таким чином, поняття «цифрова технологія» вживається для опису процесуальних явищ, а поняття «цифровий ресурс» використовується для опису інформаційних носіїв, що створені за допомогою цифрових технологій.

Важливим завданням застосування цифрових освітніх технологій є проєктування ЕОР. Розглянемо процес використання цифрових технологій для проєктування ЕОР, що поєднує вісім функціонально пов'язаних етапів (рис.1).

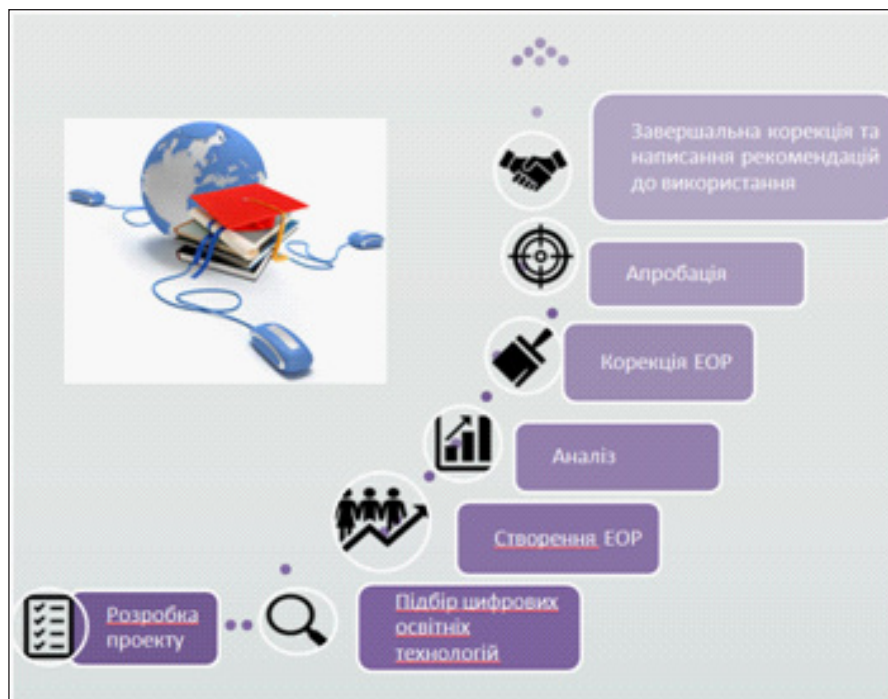

Рис.1. Етапи проєктування ЕОР

цифрові технології, відведений час викладач вирішує, за допомогою яких цифрових технологій буде створювати ЕОР.

3) Створення ЕОР. Алгоритм дій на даному етапі залежить від обраного виду ЕОР. Таким чином реалізуються операційно-творчі функції ресурсу.

4) Обмін ЕОР у мережі та аналіз його педагогічного потенціалу на основі висловлених пропозицій щодо покращення його якості. На цьому етапі здійснюються комунікаційні та колабораційні функції цифрових технологій. З цією метою можуть застосовуватися електронні соціальні мережі, електронна пошта, робота в спільних документах тощо.

5) Внесення необхідних змін до ЕОР. У результаті обговорення створеного ЕОР з колегами, педагог вносить корективи за допомогою цифрових технологій, реалізуючи їх корекційні функції.

6) Експериментальне впровадження ЕОР у практику та оцінювання його ефективності. Автор ресурсу впроваджує створений продукт у практику, аналізує чи були досягнуті цілі, чи ефективним та доречним було використання саме цього ресурсу, яким чином його можна покращити. У цьому випадку реалізуються демонстративно-

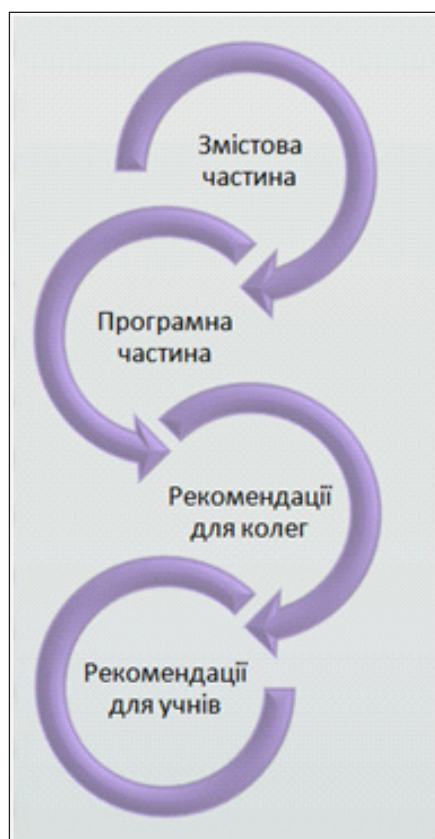

Рис.2. Структура ЕОР

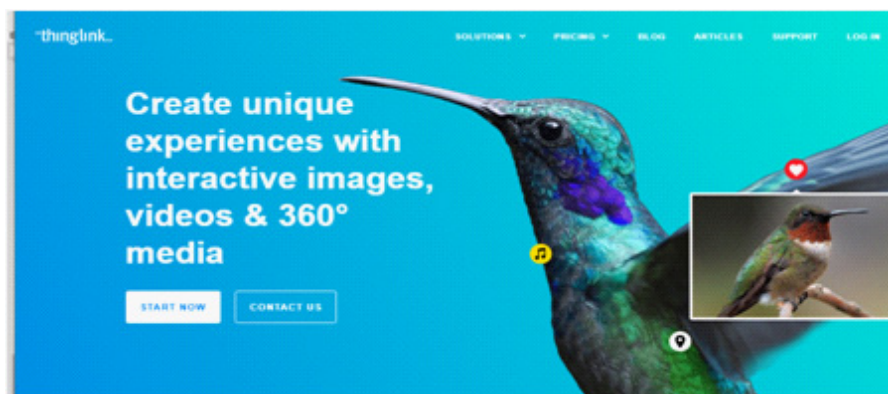

Рис.3. Маркери з завданнями на мультимедійному плакаті ThingLink

презентативні функції цифрових технологій.

7) Завершальне проєктування ЕОР. На цьому етапі педагог за необхідністю редагує створений продукт, спираючись на отриманий досвід його застосування, використовуючи корекційні та операційно-творчі функції.

8) Розробка рекомендацій до його використання. Цей етап є характерним для діяльності викладачів, які прагнуть ділитися своїм досвідом з колегами. Залежно від вибору форми (текст, таблиця, відео, аудіо) рекомендацій застосовуються ті чи інші цифрові технології.

Структура будь-якого з ЕОР забезпечує можливість ефективного досягнення освітньої мети, і, залежно від функціонального призначення, включає обов'язкові елементи, відображені на рис.2.

ЕОР можна поділити на групи:

- навчально-методичні (поурочно-тематичні плани, робочі навчальні програми, розроблені відповідно до навчальних планів);
- методичні (методичні вказівки, посібники та рекомендації для вивчення окремого курсу (розділу) та керівництва з виконання проєктних робіт);
- навчальні (електронні підручники та навчальні посібники);
- допоміжні (збірники документів і матеріалів, електронні довідники, словники та енциклопедії);
- контролюючі (тестуючі програми, банки контрольних питань і завдань з навчальних предметів та інші ЕОР, що забезпечують контроль якості знань).

Використання ЕОР у процесі навчання дає можливість закріпити такі вміння і навички учнів:

- пошук, виділення, аналіз, структурування необхідної інформації;
- інтеграція інформації з різних галузей знання;

- уміння самостійно працювати та організувати себе; працювати в команді; виступати перед аудиторією;
- почуття художнього смаку, міри, тобто, ті самі навички, що формуються під час будь-якого уроку, тільки іншими засобами.

Розглянемо саме наповнення ЕОР. Широкого застосування набули візуальні та звукові фрагменти (кіно, мультфільми, буктрейлери, відеоролики тощо). На файлообміннику YouTube можна знайти безліч цікавих відеосюжетів. Взагалі їх може зробити кожен викладач, якщо він уміє працювати в програмі Mave Maker чи Pinnacle Studio, необхідно лише знайти потрібний текстовий матеріал: книги, путівники, картинки, фотографії, відео, іншу інформацію в Інтернеті.

Мультимедіа є ефективною освітньою технологією завдяки властивим їй якостям інтерактивності, гнучкості, інтеграції інформації цифрового характеру (тексти, графіка, анімація), візуального зображення (відео, фотокартки, картинки), звуку (мова, музика). Імітаційне моделювання з аудіовізуальним зображенням допомагає замість абстрактного опису дати адекватне уявлення про реальні чи, навіть, уявні речі.

Застосування відеорозповідей, віртуальних екскурсій, відеодослідів дозволяють проводити більш повноцінні практичні заняття – від віртуального знайомства до експериментальної роботи, проведення перевірки власних знань, умінь, навичок. В останньому випадку на допомогу приходять такі ресурси, як LearningApps.org та Wordwall – онлайн-сервіси, що дозволяють створити інтерактивні вправи. Крім того, для створення ЕОР для дистанційного та змішаного навчання доречним буде використання сервісу для створення електронної стіни Padlet.

Ресурс зі створення інтерактивних зображень ThingLink <https://www.thinglink.com/> дозволяє створювати мультимедійні плакати, на які наносяться маркери. При наведенні на них з'являється мультимедійний контент (рис.3).

За допомогою сервісу ThingLink можна створювати різні освітні матеріали, наприклад:

- комплекти електронних дидактичних матеріалів до уроку;
- технологічні схеми для виконання певного виду завдань;
- мультимедійні конспекти лекцій;
- тематичні збірники ресурсів у мережі Інтернет та медіаколекції;
- маршрутні карти або карти подорожей;
- інтерактивні плакати у вигляді проєктів з певної тематики тощо.

Використання сервісу Thinglink сприяє:

- організації проєктної та дослідницької діяльності учнів;
- представленню результатів колективної та індивідуальної роботи;
- проведенню веб-конкурсів, інтерактивних ігор або вікторин та ін.

Також корисними є сервіси:

1. Створення онлайн-презентацій на <http://ru.calameo.com>, <http://www.slideboom.com>, які дозволяють конвертувати презентації Power Point у форматі flash та призначені для зберігання й подальшого особистого та загального їх

використання.

2. Створення навчальних пазлів <http://www.jigsawplanet.com> – сервіс дозволяє зробити збирання пазлів доступним та простим.

3. Методика фішбоун (схема «риб'ячий скелет») <http://www.classtools.net> допомагає структурувати будь-який процес, ідентифікувати можливі причини проблем.

4. Візуалізація рефлексії за ключовим словам «хмарка тегів» [http://www/wordle.net](http://www.wordle.net) створює «хмарку» із тексту, який вводить користувач.

5. Побудова шкали часу <http://timetoast.com> <http://www.slideshare.net> власна інтерактивна хронологічна шкала часу наповнена фотографіями, текстами та ілюстраціями.

6. Проведення мозкового штурму з використанням візуальних засобів <http://en.linoit.com> допомагає структурувати ідеї, думки та припущення, які виникли спонтанно.

Звертаємо увагу, що, незважаючи на досить велику кількість ЕОР у мережі, найбільш ефективними саме для учнів є ресурси, максимально наближені до їх потреб, тобто ті, що створюються та підтримуються на рівні закладу освіти, навчального предмета, утворюючи додатковий зв'язок між учнями та викладачем, учнем й учнями, учнями та суспільством. Таким ресурсом може стати сайт, створений викладачем, освітні платформи Moodle та Classroom.

Які ж вимоги висуваються до створених ЕОР? Пропонуємо вимоги, сформульовані вченим-педагогом Н.Олефіренко (рис.4).

Класифікація вимог до ЕОР:

- стандартні (вимога науковості, забезпечення проблемності навчання, забезпечення наочності, забезпечення свідомості навчання, послідовності та систематичності);
- специфічні (адаптивності, інтерактивності, сприяння розвитку інтелектуального потенціалу та комунікативних здібностей);
- психологічні (подання навчального матеріалу повинно відповідати

Рис.4. Класифікація вимог до ЕОР

не тільки вербальнологічному, але й сенсорно-перцептивному рівням когнітивного процесу, викладення навчального матеріалу повинно бути орієнтоване на лексичний запас конкретного вікового контингенту й специфіку підготовки);

– технологічні (функціонування електронного ресурсу у веб-просторі, функціонування під керуванням різних операційних систем, в локальному та мережному режимах, максимального використання засобів мультимедійних та телекомунікаційних технологій, надійності та тривалої працездатності, стійкості до дефектів, наявності захисту від несанкціонованих дій користувачів, ефективного й доцільного використання ресурсів, простоти й надійності інсталяції та деінсталяції);

– здоров'язбережувального характеру (яскравість зображення, розмір шрифту, якість звуку та зображення);

– ергономічні (вимога забезпечення гуманного ставлення до учня, організація доброзичливого інтерфейсу, забезпечення учнів необхідними підказками і методичними вказівками, надавати можливість вибору послідовності вивчення матеріалу і вибору темпу роботи, що дозволить уникнути негативного впливу на його психіку, створить доброзичливу атмосферу на заняттях, вимоги до кольорних характеристик програмного засобу, вимоги до просторового розміщення інформації на екрані, вимоги до організації діалогу).

При реалізації вищезазначених вимог необхідно враховувати наступні особливості.

Принцип науковості. Модель, яка реалізується програмно в ЕОР, слід подавати у формі, що дозволяє виділити істотні ознаки об'єкта вивчення; важливі для аналізу явища елементи моделі об'єкта вивчення повинні бути виділені кольором, миготінням, звуком тощо.

Сучасне розуміння принципу наочності має ґрунтуватися на тому, що учні мають можливість не тільки спостерігати моделі явищ, які є об'єктами вивчення, а й здійснювати перетворювальну діяльність з цими об'єктами.

Систематичність викладу і подання навчального матеріалу в ЕОР передбачає створення передумов формування у суб'єкта навчання особистісної моделі знань, яка має стати зовнішньо обґрунтованою і внутрішньо несуперечливою системою, відповідати цілям навчання.

Принцип «активного включення всіх учнів» потребує створення в ЕОР

(засобами інтерфейсу і керуючої частини ресурсу): умов для усвідомлення учнями необхідності їх діяльності; можливості вибору таких її видів, які найкраще відповідають їх індивідуальним здібностям і можливостям.

Вважаємо, що систематичне використання ЕОР допоможе педагогам реалізувати такі завдання:

- урізноманітнити форми подання інформації;
- урізноманітнити види навчальних завдань;
- допомогти учням «зануритися» глибше у вивчення певної теми;
- забезпечити зворотний зв'язок, який може бути реалізований завдяки діалогічній взаємодії учень-педагог;
- розширити можливості самостійної діяльності;
- забезпечити індивідуалізацію навчання;
- використовувати ігрові прийоми;
- застосувати різні види навчальної діяльності предметно-змістовного, предметно-операційного та рефлексивного спрямування;
- урізноманітнити етапи уроку, зокрема етапи мотивації навчальної діяльності, узагальнення навчального матеріалу, підсумки уроку.

Таким чином, можемо зробити висновок, що ЕОР – це цілеспрямоване системне створення засобів організації освітньої діяльності, що охоплює весь процес навчання – від визначення мети до одержання результатів. Використання цих ресурсів вносить істотні зміни у діяльність педагога та розвиток учня як особистості, ставить нові вимоги до професійної майстерності викладання предмета.

Список використаних джерел

1. Балалаєва О. Структурно-організаційні і процесуально-організаційні характеристики проектування електронних освітніх ресурсів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/331471542_strukturno-organizacijni_i_procesualno-organizacijni_harakteristiki_proektuvanna_elektronnih_osvitnih_resursiv
2. Гринько В. Проектування цифрових освітніх ресурсів засобами цифрових технологій / Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Випуск 22. – Одеса. 2018, с.58-62.
3. Кононець Н. Засоби розробки електронних освітніх ресурсів для ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу / Н. Кононець // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2016. – № 2. – С. 20-24.
4. Лапінський В. Електронні освітні ресурси – дидактичні вимоги і класифікація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/5369/1/%D0%95%D0%9B%D0%95%D0%9A%D0%A2%D0%A0%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%86_%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9D%D0%86_%D0%A0%D0%95%D0%A1%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%98_%E2%80%93%D0%94%D0%98%D0%94%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86_%D0%92%D0%98%D0%9C%D0%9E%D0%93%D0%98.pdf

ВЛАДЛЕНА ДРОБНА,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

Виставка-огляд електронних освітніх ресурсів як засіб підвищення інформаційної компетентності всіх учасників освітнього процесу

З метою створення умов для підвищення якості загальноосвітньої підготовки, інформаційної компетентності викладачів та здобувачів освіти, виявлення кращого досвіду роботи педагогічних працівників у 2020/2021 навчальному році, НМЦ ПТО у Харківській області вперше проведено обласну виставку-огляд кращих електронних освітніх ресурсів (далі – ЕОР) за темою: «Формування ключових компетентностей – запорука конкурентоспроможності сучасного кваліфікованого робітника».

У виставці-огляді взяли участь 35 педагогічних працівників з 29 ЗП(ПТ)О Харківської області, де надається повна загальна середня освіта (від ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти» – авторський колектив у складі 2 педагогічних працівників, від Регіонального центру професійної освіти ресторанного, будівельного та автотранспортного сервісу Харківської області – авторський колектив у складі 3 педагогічних працівників; від ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» – авторський колектив у складі 4 педагогічних працівників).

Виставка-огляд кращих ЕОР проходила шляхом розміщення матеріалів на Google Диску НМЦ ПТО у Харківській області.

Для участі у виставці-огляді були представлені наступні види електронних освітніх ресурсів:

Вид ЕОР	Кількість
Віртуальний музей	1
Дистанційний курс	1
Мультимедійний проект	1
Робочий зошит	1
Блог	2
Веб-квест	2
STEM-урок	2
Відео- та нестандартні уроки	3
Електронний навчальний посібник	5
Електронні освітні ігрові ресурси	5
Сайт	6

Як бачимо, найбільш популярними серед викладачів предметів загальноосвітньої підготовки є електронні навчальні посібники та ігрові ресурси, сайти. Якщо провести аналіз за предметним напрямком представлених ЕОР, то отримаємо наступне:

Предмет	Кількість
Англійська мова	1
Зарубіжна література	1
Історія	1
Мистецтво	1
Поліпредметний	1
Хімія	2
Інформатика	2

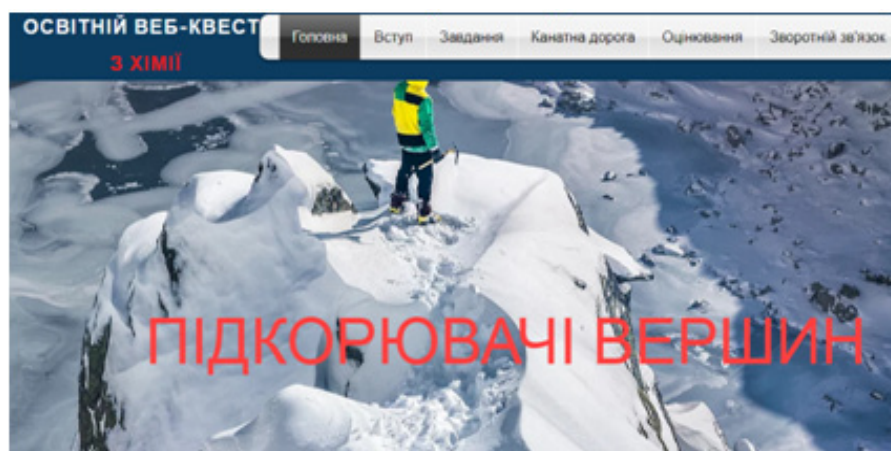
Біологія	3
Фізика (фізика і астрономія)	5
Математика (алгебра, геометрія)	6
Сайт	6

Найбільшу активність проявили викладачі фізики та математики. Також було представлено 6 ЕОР з предметів професійної підготовки, хоча виставка-огляд передбачала участь викладачів загальноосвітньої підготовки.

Перегляд та оцінювання ЕОР здійснювався трьома експертними групами. Кожна експертна група вивчала всі роботи за відповідним напрямком:

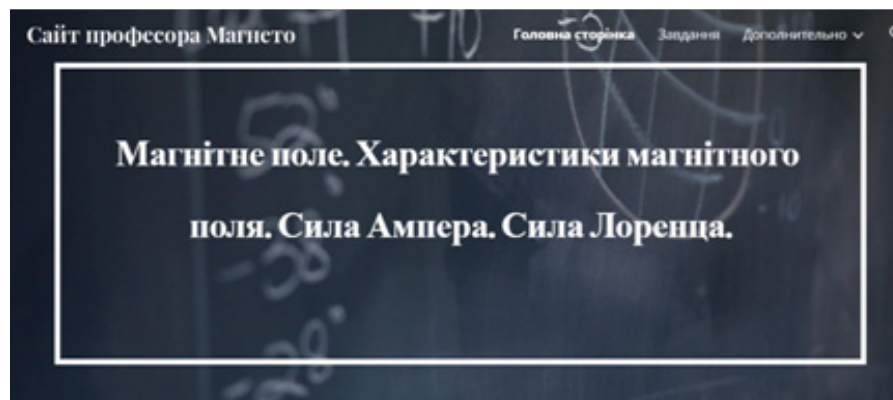
- структурно-функціональний;
- науково-змістовний;
- методичний.

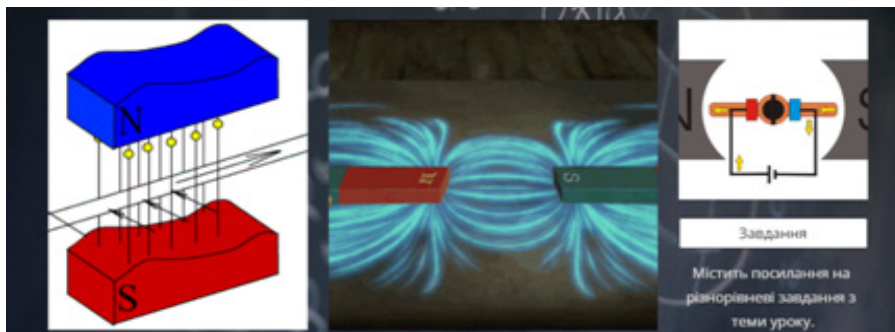
За результатами експертної оцінки кращими були визнані ЕОР:
– веб-квест з хімії "Підкорювачі вершин";

(Центр професійно-технічної освіти №1 м. Харкова, викладач ЄРМАКОВА Наталія Володимирівна)

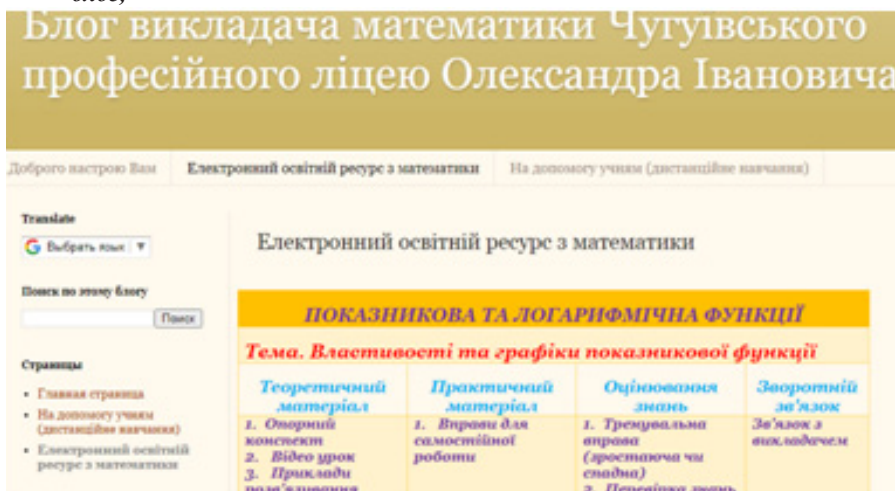
– STEM-урок;

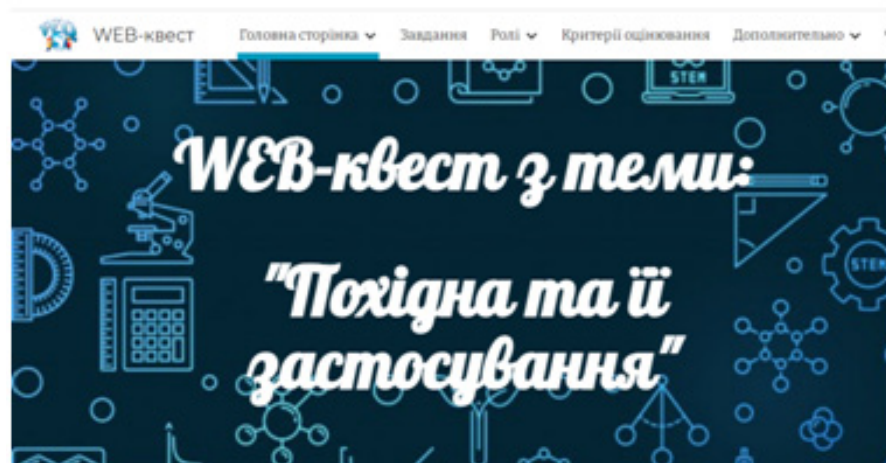
(Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту, викладач ГОВОР Катерина Володимирівна)

– блог;

(ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області», викладач АПАТЧЕНКО Олександр Іванович)

– веб-квест;

(ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг», викладач СУБОТА Вікторія Вячеславівна)

Тема уроку: **ВІТАМІНИ, ЇХ РОЛЬ В ОБМІНІ РЕЧОВИН**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА РОЗМИНКА		УРБ*
	Виконайте інтерактивну вправу . Розмістіть слова відповідно до цифр у порядку зростання, ви дізнаєтеся вислів Сократа. Поясніть, як ви розумієте вислів, що утворився після правильного виконання вправи?	1 из 2
«ГОРДІВ ВУЗОЛ»		
	Поєднайте назву властивості ферменту та пояснення цієї властивості. Виконайте інтерактивну вправу 1 . Прикріпіть скрін виконаного завдання у Google Classroom.	1
	Розподілі ферменти за групами. Виконайте інтерактивну вправу 2 . Прикріпіть скрін виконаного завдання у Google Classroom.	1
Подумайте: що об'єднує ферменти та вітаміни?		

ЕОР, розроблені зазначеними викладачами, відрізняються методичною доцільністю, креативністю, чіткістю інструкції щодо використання ресурсу, структурованістю матеріалів, їх простотою та доступністю, різноманітністю застосованих методів та прийомів, реалізацією диференційованого підходу тощо.

Також **високі результати** продемонстрували наступні педагогічні працівники:

– колектив авторів – Ткачук О.І., Лебединська Т.Ю. (ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»);

– Лук'янчикова О.В. (Первомайський професійний ліцей);

– Ольховська Л.Ф. (Професійно-технічне училище №60 смт Кеги́чівка);

– Забродіна Н.М. (ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області»);

– Псялига І.О. (Барвінківський професійний аграрний ліцей);

– Іващенко О.М. (ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»);

– Єгоршина Л.В. (ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну»);

– Мирошніченко О.В. (Красноградський професійний ліцей);

– Лепшесва В.В. (ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг»);

– колектив авторів ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» (Тімченко Н.В., Руденко В.В., Павлюченко Ю.Г., Дяченко Т.М.).

Але слід також зауважити, що у деяких представлених ЕОР є **недопрацювання**:

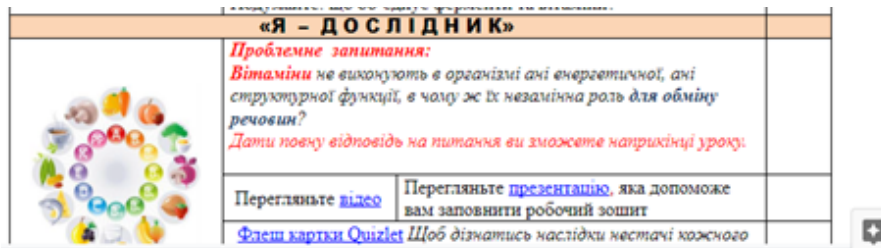
– складність «навігації»;
– однотипність запропонованих завдань та форм представлення матеріалів;

– необхідність встановлення додаткового програмного забезпечення для роботи з наданим ресурсом;

– відсутність вільного доступу до окремих розділів ресурсів;

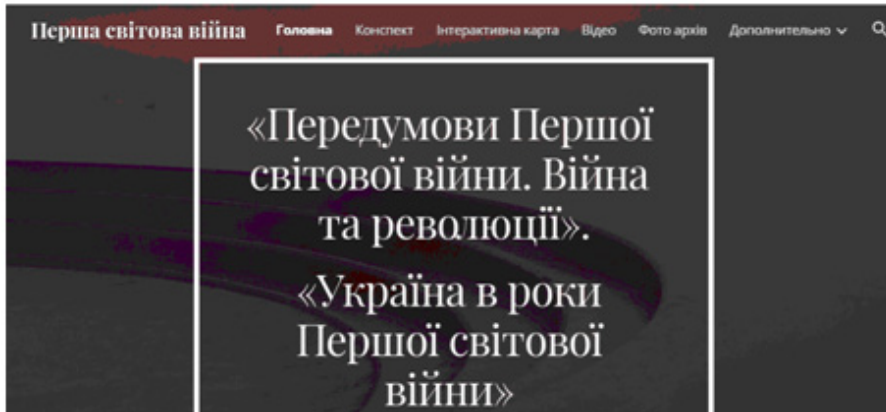
– перенасиченість кольорової

(ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості», викладач ГОЛУБ Вікторія Анатоліївна)

– сайт;

(Регіональний центр професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області, викладач ДЯТЛОВА Лілія Михайлівна)

гами;
 – низька ступінь мультимедійності ресурсів;
 – відсутність системи та критеріїв оцінювання у випадках, коли вони були необхідні;
 – граматичні та стилістичні помилки.

Та, незважаючи на вищевказані зауваження, представлені ЕОР яскраво продемонстрували високий рівень інформаційної компетентності викладачів предметів загальноосвітньої підготовки ЗП(ПТ)О Харківської області, можливості використання ЕОР при будь-якій формі навчання та розкривають їх освітній потенціал на шляху удосконалення якості процесу освіти.

МАКСИМ СУХІЛІН,
 методист НМЦ ПТО
 у Харківській області

Особлива думка експерта виставки ЕОР

Науково-змістова експертиза робіт

Сучасний світ відрізняється від минулих часів шаленим розвитком технологій, які відкривають нам перспективи далекого майбутнього, прихованого за обрієм часу і простору, але водночас він є не статично сталим, чимось постійним, а дедалі більше набуває рис швидкозмінного середовища, успіх справ у якому вирішують вчасно надані і розвинуті ідеї, які до того ж, можна втілити в практику, і, що надзвичайно важливо, вони у короткий термін мусять окупити себе або завоювати довіру у потенційних користувачів.

Виклики сучасності, зокрема пов'язані з охороною життя і здоров'я людей, змусили викладачів, не очікуючи на запізнілі підказки згори, створювати з підручних засобів безпечно освітнє середовище, яке дасть можливість з мінімальними втратами і максимальною користю для здобувачів освіти продовжувати й успішно завершувати навчання.

У цьому контексті НМЦ ПТО у Харківській області було цілком доречно запро-

поновано провести виставку-огляд кращих електронних освітніх ресурсів (далі – ЕОР) за темою: «Формування ключових компетентностей – запорука конкурентоспроможності сучасного кваліфікованого робітника».

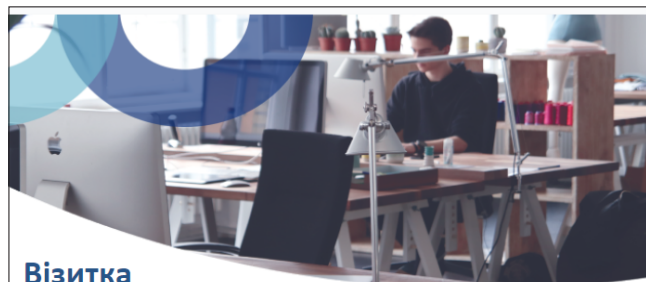
На виконання спільного плану роботи Департаменту науки і освіти ХОДА та НМЦ ПТО у Харківській області на 2021 рік, з метою розвитку регіонального інформаційно-комунікаційного освітнього простору, навчально-методичного забезпечення дистанційного навчання, підвищення

ефективності впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес ЗП(ПТ)О Харківської області, формування цифрових компетентностей викладачів предметів загальноосвітньої підготовки, з 1 по 30 квітня 2021 року, відповідно до листа керівникам ЗП(ПТ)О №01-56 від 15.02.2021, було проведено зазначену виставку-огляд.

Успішній реалізації задуму сприяли Організаційно-методичні рекомендації щодо проведення виставки-огляду кращих ЕОР..., надіслані до ЗП(ПТ)О листом від 12.03.2021 №01-102. У них чітко визначалися критерії оцінювання конкурсних матеріалів, висвітлювалися технічні питання, було визначено коло експертів для оцінювання поданих ресурсів.

Відзначимо високий рівень участі викладачів ЗП(ПТ)О у конкурсі і якість наданих матеріалів.

З наданих електронних освітніх ресурсів впливає кілька тенденцій розвитку сучасного освітнього процесу

Візитка

Анотація

Тема: «Передумови Першої світової війни. Війна та революції» (Всесвітня історія) та «Україна в роки Першої світової війни» (Історія України). (Інтегроване вивчення)

Підручники: Полянський П. Всесвітня історія (рівень стандарту): підруч. Для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. – К.: Грамота, 2018. – 256с.
 Пометун О.І., Гулян Н.М. Історія України (рівень стандарту): підруч. Для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. – К.: УОВЦ «Оріон», 2018. – 256с.

з використанням ЕОР. Одні викладачі відразу переводять дистанційне і змішане навчання на використання всіх можливих інтернет-технологій, відстежуючи нові інструменти, які час від часу з'являються в мережі, а інші пристосовують класичні методи і форми викладання предметів до сучасних мережесовісможливостей.

Ми вважаємо, що обидва підходи мають право на життя, а залежить вибір від індивідуальних особливостей здобувачів освіти і предмета навчання з урахуванням професійної спрямованості закладу освіти. Про оснащення технічними засобами навчання говорити тут некоректно, оскільки тенденції сучасності такі, що всі, в міру своїх фінансових можливостей, підтягуються до відповідних вимог індивідуально.

І ще хотілося б нагадати викладачам, що інтернет – джерело інформації швидкозмінне. Є непоодинокі випадки, коли навіть грифовані МОНУ підручники містили посилання на сайти з неприпустимою для учасників освітнього процесу інформацією. Тобто навчальний матеріал зникав безслідно, а на сторінці, в кращому випадку, було порожньо. Тому педагоги повинні передбачати подібні ситуації і зберігати рекомендований контент на своїх надійних носіях або в своєму захищеному хмарному середовищі.

Отже, викладачі створили, а перед експертами постало завдання об'єктивно оцінити різноманітні ресурси, надані на виставку-огляд. Дійсно, якщо подивитися на матеріали, то можна побачити калейдоскоп різних напрацювань: індивідуальні ЕОР з предмета, розробки системи ЕОР для ЗП(ПТ)О, сайти, блоги, інтернет-підручники...

Переглядаючи матеріали, ми зустрілися і з веб-квестами (Єрмакова Н.В., Субота В.В.), традиційними відеоуроками-лекціями (Крючковська А.В.), презентаційними матеріалами, ігровими формами на основі популярних телевізійних шоу (Яциніна Н.О., «Форт Баярд»), опорними конспектами для здобувачів освіти (Єгоршина Л.В.), насиченими захоплюючими матеріалами ЕОР Го-

Візитка до ОЕР

<https://sites.google.com/hvpusp.ukr.education/web-kvest/>

1.	Назва ресурсу	Електронний дидактичний матеріал на тему: «Похідна та її застосування»
2.	Анотація	Електронний освітній ресурс був розроблений до уроку узагальнення з теми: «Похідна та її застосування» у вигляді веб-квесту до підручника «Математика. (10 клас) Нелін, 2018» Сучасний заклад освіти повинен готувати освічених людей з широким кругозором, які знають основи математики, володіють методами наукового пізнання, пошуку і застосування необхідної інформації, знаходження оптимального розв'язку. Саме рішення цих задач присвячений ОЕР з математики

вор К.В., посібником з інтернет-виходом Забродіної Н.М., блогом Апатченка О.І., сайтами Лук'янчикової О.В., Дятлової Л.М., Іващенко О.М., інтерактивними плакатами Шапочки Н.О., модульним проєктом Ковалевської О.В., Величко Г.Є., Усиченко О.В.; ЕОР Кучерявенко О.І.; електронним навчальним посібником із зарубіжної літератури Ольховської Л.Ф.; робочим зошитом Голуб В.А.; презентаційним STEM-уроком Соловей О.В.; ЕОР Таран Т.М. з веб-квестом, електронним навчальним посібником, електронним ігровим цифровим ресурсом; відеоуроками лабораторного відео-практикуму Кофанової Н.О.; каталогом вправ, створених засобами сервісу Learningapps.org. з використанням віртуальної інтерактивної дошки Padlet Даниленко С.В.; освітнім веб-сайтом (віртуальний музей) «Українське театральне мистецтво ХХ століття» Ткачук О.І., електронним навчальним посібником з біології Лепшевої В.В.; електронним освітнім ігровим ресурсом з математики Кошелева М.В.; електронним навчальним посібником з інформатики «Системи керування базами даних Microsoft Access 2010» авторського колективу: Т.М. Дяченко, Ю.Г. Павлюченко, В.В. Руденко, Н.В. Тімченко; блогом викладачки хімії, онлайн посібником для дистанційного навчання Псялиги І.О.; програмою/платформою NEO (LMS) від компанії CYPHER LEARNING, на базі якої Костенко В.С. розробив ЕОР до підручника «Технології (рівень стандарту)» підручник для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти В.І.Туташинський, І.В.Кірютченкова, видавництво «Педагогічна думка»; проєктом «Сайт дистанційних курсів з усіх предметів у Красноградському

професійному ліцеї» авторів Мирошніченка Н.В., Мирошніченка О.В., Ворожки В. В., педпрацівників ліцею.

При оцінюванні робіт виходив із загального враження, які вони справили у контексті завдання для перевірки. Ще раз пропонуємо перед наданням робіт на різноманітні конкурси віддавати їх на перевірку викладача-філологам ЗП(ПТ)О – таким чином можна уникнути прикрих

технічних і орфографічних помилок, які зустрічалися в поданих матеріалах ЕОР.

Зауваження викликали також умови, за яких використовувалося програмне забезпечення поза ресурсом викладача. Нагадаємо, що більшість програм є комерційним продуктом і після певного терміну роботи вимагають оплату за продовження користування. Це суттєвий мінус.

Про доступ до ресурсів... Були випадки, коли очікували дозволу викладача на перегляд ресурсу. Звичайно, з групою здобувачів освіти більш тісний контакт, але на майбутнє потрібно прискорити ці дії.

Решта функціоналу ЕОР зауважень не викликала, хоча не завжди спрацювали численні архіви та бібліотеки, траплялися випадки відсутності реакції на натискання кнопок на сайтах, – технічні проблеми.

Звертаємо також увагу педагогічних працівників на сучасну термінологію у сфері освіти відповідно до законодавчих актів, бо зустрічалися в розробках застарілі терміни.

Взагалі виставка-огляд вийшла змістовною, вважаємо, що ті напрацювання, які втілили в життя викладачі ЗП(ПТ)О, збагатять арсенал освітніх засобів і допоможуть здобувачам освіти бути затребуваними зі своїми можливостями на ринку праці!

Успіхів Вам, шановні викладачі і здобувачі освіти, у процесі навчання і праці! Хай цифрові технології розширюють обрій ваших знань і досягнень, сприяють благу і добробуту!

ЮРІЙ ЯРОШЕНКО,
методист НМЦ ПТТО
у Харківській області

Soft skills та hard skills - важливі навички для будь-якої професії

(формуємо успішну особистість)

Швидкі темпи розвитку інформаційних технологій, розвиток штучного інтелекту й роботизація останнім часом дуже сильно впливають як на повсякденне життя так і на професійну діяльність людини, а динаміка суспільного життя задає систему професійних вимог до людини, які невинно зростають. Сьогодні та в майбутньому на ринку праці успішними є й будуть ті, хто має розвинені soft skills та hard skills – важливі навички для будь-якої професії.

Зазвичай, тема навичок майбутнього викликає багато дискусій. Чи можемо ми бути впевнені, що ті навички, які сьогодні ми маємо будуть актуальними і завтра? Звісно, не на 100 відсотків. Але що точно можна стверджувати — потрібно бути готовими до змін та виробити в себе звичку до постійного навчання, особливо це стосується керівних та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О).

Вирішити сучасні виклики в змозі компетентний педагогічний працівник ЗП(ПТ)О, який здатний самостійно приймати рішення щодо побудови й реалізації професійної кар'єри, скоригувати за потреби цілі та задачі професійного зростання на певному етапі педагогічної діяльності, стійко та впевнено вирішувати освітні проблеми, не зупинятися на невдачах і перешкодах, а розцінювати їх як можливість набуття нових компетентностей та навичок. За минулий рік суттєво змінився рейтинг найбільш затребуваних 10 навичок у порівнянні з 2015 роком (див. рис.1).

Є прогнози, що до 2022 року рейтинг навичок оновиться на 42%.

Останнім часом окремі досягнення значно випереджають інші. Штучний інтелект, 3D-друк та вдосконалені матеріали все частіше застосовуються в технологічних процесах, їх темпи використання щороку будуть швидшими. Драйвером останніх змін, насамперед, є: діджиталізація й автоматизація суспільного життя, екологізація

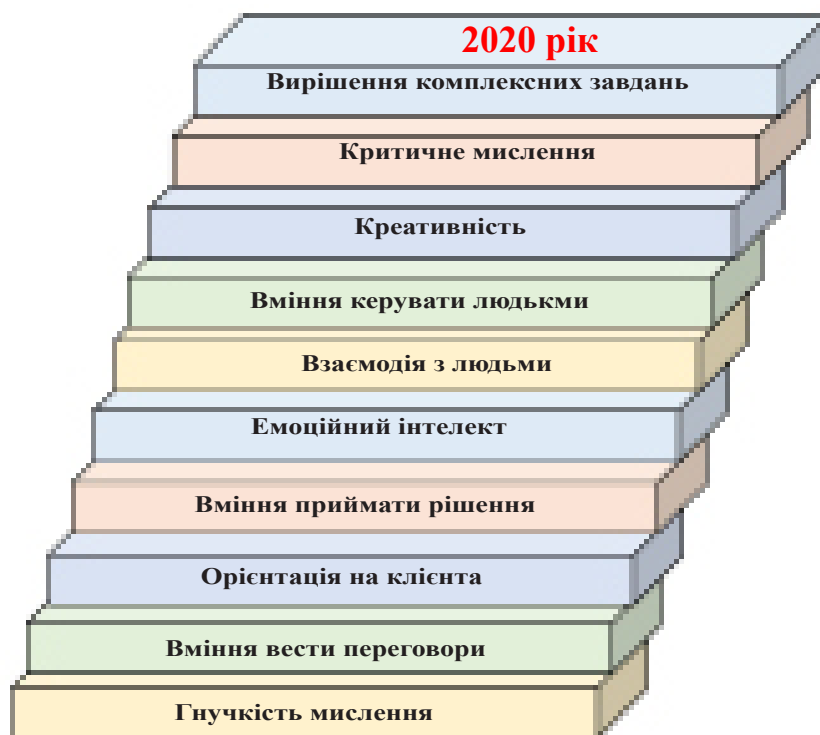

Рис. 1. Рейтинг найбільш затребуваних 10 навичок (у порівнянні з 2015 роком)

економіки і суспільства, а також Covid-19.

За час пандемії мобільний Інтернет та хмарні технології дуже вплинули на роботу педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, змінився традиційний спосіб організації освітньої діяльності, з'явився попит на нові навички, знання. Щоб бути в тренді освітяни все частіше проходять цифрове навчання, постійно підвищують рівень професійних кваліфікацій, набувають нових навичок.

Сучасному педагогу недостатньо мати лише знання з певного напрямку діяльності. Аби стати успішним потрібно також уміти адаптуватися до різних ролей, умов праці й обставин; уміти аналізувати власні дії та швидко приймати рішення; бути комунікабельним й ініціативним. Мова йде про м'які (soft skills) та тверді навички (hard skills).

На думку вітчизняних і міжнародних освітніх експертів, а також Міністерства освіти і науки України, вищезазначені навички необхідно негайно впроваджувати в навчальні програми підготовки кваліфікованого робітника.

Одними із вимог до результатів навчання є набуття здобувачами професійної освіти низки ключових компетентностей (див. рис. 2). Вищепераховані ключові компетентності щільно переплітаються з soft skills.

Soft skills («м'які» навички) – це збірний термін, який посилається на безліч варіантів поведінки, що допомагають людям в роботі, зокрема командній, а також успішно взаємодіяти з іншими людьми. **Soft skills** дозволяють бути успішним незалежно від специфіки діяльності та напрямку, в якому працює людина **soft skills**, іноді їх називають гнучкі навички) — комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою.

Традиційно в психології їх відносять до числа соціальних навичок: уміння переконувати, знаходити підхід до людей, лідирувати, міжособистісне спілкування, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток, управління часом, ерудованість, креативність тощо. Серед важливих (на мою думку) soft skills для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О є навички, перелік яких подано рис. 3 на стор.24.

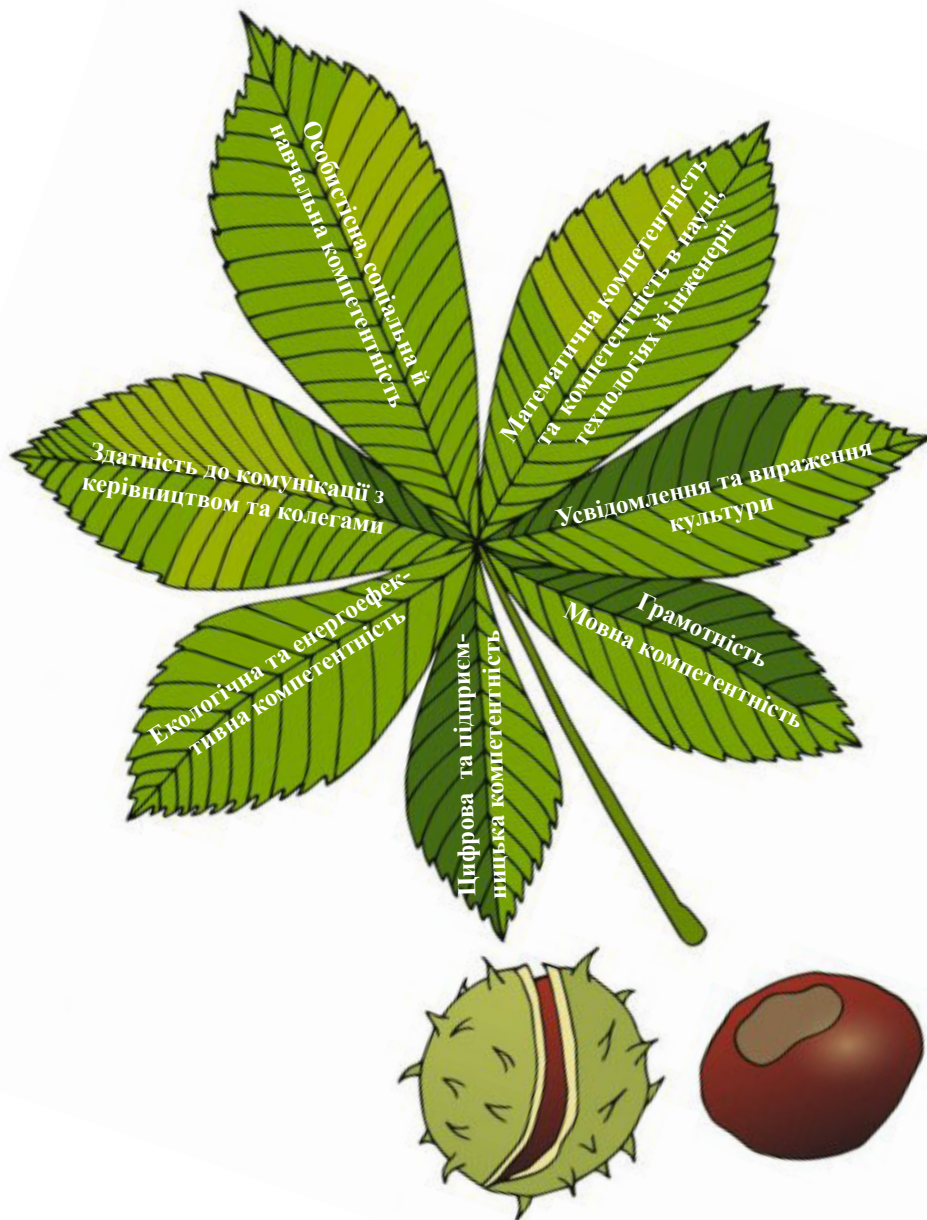

Рис. 2. Інфорграфіка ключових компетентностей сучасного здобувача професійної освіти

Проте, коли мова йде про **soft skills як важливі навички для конкретної робітничої професії**, то під час визначення їх переліку для даної професії варто ґрунтуватися на сфері діяльності майбутнього кваліфікованого робітника. Наприклад, добре, коли у майбутнього агента з організації туризму чи касира в банку є навички ведення переговорів, етикету та гарних манер (особистісна й соціальна компетентність), але вони не є обов'язковими для верстатника широкого профілю чи тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва.

З іншого боку soft skills важливі як в роботі, так і в житті. Велика частина навичок, які використовуються для досягнення цілей – це саме м'які на-

вички. При цьому, чим вище людина піднімається кар'єрними сходами, тим більшу роль будуть відігравати соціальні навички, в той час як професійні можуть відходити на другий план. Адже, чим вища займана посада, тим більша кількість підлеглих і співробітників можуть проконсультуватись у керівника щодо роз'яснення всіляких питаннях.

М'які навички — це набуті навички, які людина отримала через додаткову освіту й особистий досвід і використовує для подальшого розвитку у своїй професійній діяльності.

Hard skills (з англ. — тверді навички) — це професійні навички, яких можна навчити і які можна виміряти (оцінити). Приклади hard skills: на-

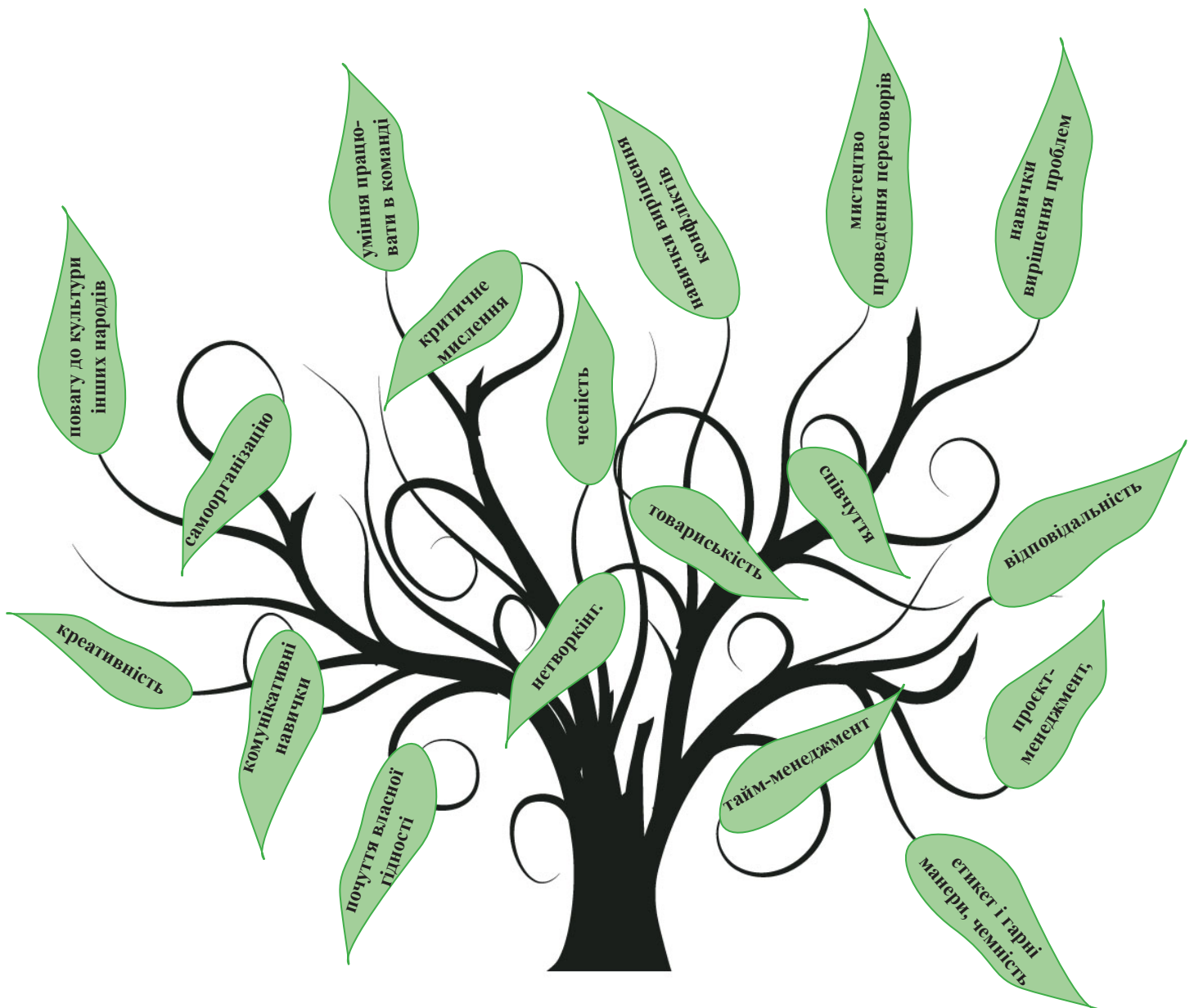

Рис. 3. Інфографіка важливих soft skills для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О

бір тексту на комп'ютері, керування транспортним засобом, виготовлення одягу, виконання різних зачісок, приготування їжі, зварювання деталей, механічна обробка деталей на верстатах тощо.

Тверді навички є стійкими, їх легко побачити, виміряти й зіставити з конкретними конструкціями та характеристиками. Hard skills педагога ЗП(ПТ)О відображені в функціональних обов'язках, а кваліфікованого робітника – у кваліфікаційній характеристиці, у якій вони розподілені на низку простих й остаточних дій, знань, умінь та

навичок. Наприклад, для викладача ЗП(ПТ)О hard skills – це знання з певного навчального предмета, який він викладає; для майстра в/н – знання та вміння з виробничого навчання та виробничої практики відповідної професії та рівня кваліфікації не нижче тому, якому він навчас здобувачів професійної освіти.

Для майбутнього кваліфікованого робітника hard skills – це вміння виконувати певні вправи, навчально-виробничі роботи відповідно до технологічної (операційної) послідовності чи алгоритму. Засвоюються та доводяться

до автоматизму тверді навички під час виробничої практики й в подальшій професійній діяльності.

За даними соціологічних досліджень, більшість сучасних роботодавців вважає soft skills, або м'які навички, не менш важливими, ніж hard skills – тверді робочі вміння.

Перелік «м'яких навичок», які потрібно засвоїти здобувачу професійної освіти, залежать від професії, яку він опанує, від вимог роботодавців, регіонального економічного розвитку, змін у техніці, технологіях тощо. Проте такі soft skills, як критичне мислення,

навички нетворкінгу, керування проєктами, командоутворення, комунікації та спільної роботи, креативність, навички поведінки в цифровому середовищі потрібні майже усім, незалежно від віку, статі й професії.

М'які навички – це також вміння вчитися протягом життя, загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і здорове життя, обізнаність і здатність до самовираження у сфері культури, економічна компетентність.

У сучасному світі без soft skills дуже важко обійтися, зокрема освітянам і здобувачам освіти. На сьогодні здобувачі професійної освіти дедалі частіше перевершують своїх педагогів, особливо у сфері цифрової грамотності. Не встигаючи за тими, кого навчають, педагоги зосереджують увагу на менш успішних учнях та навчають їх лише тому, що знають самі. Лише кращі педагоги ЗП(ПТ)О допомагають здобувачам освіти стати вмотивованими й самостійними. Наразі сучасному викладачу і майстру виробничого навчання ЗП(ПТ)О потрібно стати тим, хто крім професії, навчить здобувачів освіти не боятися майбутнього, підходити до всього творчо, аналізувати критично інформацію, рефлексувати, спілкуватися з іншими людьми і співпрацювати з ними, терпляче працювати.

Щоб навчити здобувачів професійної освіти вищеперахованим навичкам, педагоги повинні самі їх знати. Для цього, під час розробки освітніх компонентів/навчальних програм відповідно до вимог нових СП(ПТ)О потрібно орієнтуватися на загальнопрофесійні, ключові та професійні компетентності й зокрема такі, як уміння відшукувати нестандартні рішення виробничих завдань і проблем, створювати новий продукт, удосконалювати технологічні процеси, працювати в команді тощо.

Насамперед, зміст освітніх/навчальних програм спочатку повинен включати перелік м'яких навичок, необхідних для конкретної професії відповідно до стандартів, розроблених на основі компетентнісного підходу, а зміст певного модуля (предмета) – перелік твердих навичок, необхідних для виконання трудових функцій з окремо взятої професії.

На мою думку, враховуючи те, якими м'якими та твердими навичками повинен володіти майбутній кваліфікований робітник відповідної

професії, доречним є спрямування навчання здобувачів освіти на засвоєння певного модуля, а не предмета (саме на це розраховані нові СП(ПТ)О). Відразу відмовитися ЗП(ПТ)О від звичного всім навчального плану з зазначеними предметами буде непросто, тому краще йти до цього поступово. Спочатку необхідно на експериментальному рівні запроваджувати нові форми викладання освітнього матеріалу (мається на увазі навчання за модулями (компетентностями). Насамперед, необхідно вибрати окремі професії для експерименту, розробити відповідний робочий план, вмотивувати педагогів до такої роботи та здійснити її методичний супровід.

Методи, форми та моделі подачі освітнього матеріалу теж необхідно змінювати. Наприклад, застосовувати таку модель, як «перевернутий клас», де здобувачі освіти самостійно опановують навчальний матеріал, дізнаються якісь факти, а прийшовши на урок, систематизують отримані знання та закріплюють їх. І в цьому полягатиме нова роль педагога: організація самостійної роботи здобувачів освіти вдома і в навчальній аудиторії.

Останнім часом, особливо під час пандемії, процес самонавчання здобувачів П(ПТ)О, пов'язаний із використанням інтернету, змінив підходи до організації освітнього процесу. Його учасники, спілкуючись один з одним за допомогою комп'ютерних пристроїв, разом вирішують будь-які завдання, а різні комп'ютерні додатки можуть записувати всі кроки під час навчання. Потім педагоги переглядають записи і, зважаючи на них, оцінюють знання, вміння та навички учнів.

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти теж має змінитися. Педагоги повинні перевіряти не те, скільки навчального матеріалу здатен запам'ятати учень, а те, як вони вміють мислити, навчатися самостійно, досягати позитивних результатів у вирішенні виробничих завдань тощо.

Ми вже зараз поступово змінюємо підходи до державної (поетапної) кваліфікаційної атестації здобувачів П(ПТ)О. На завершальному етапі навчання ми оцінюємо (принаймні повинні оцінювати) не те наскільки балів учень знає та вміє виконувати певні трудові функції, а просто чи знає та вміє він виконувати певний вид робіт відповідно до кваліфікаційної

характеристики.

Перелік soft skills та hard skills, необхідних для особистості, в тому числі і для педагога ЗП(ПТ)О, кваліфікованого робітника (на мою думку), постійно буде змінюватись зі зміною технологій та розвитком економіки. На сьогодні освітяни рідше виступають у ролі носіїв інформації, а частіше — у ролі консультантів, коучів. Саме тому педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О необхідно змінюватись зараз, швидко адаптуватись до змін, проявляти кмітливість перед несподіваними перешкодами, прагнути вчитися, бути гнучкими, захоплюватись своєю справою, нестандартно мислити, набувати нових, актуальних soft skills та hard skills.

Список використаних джерел

1. Бугайчук А. soft skills vs hard skills. А. Бугайчук // Профтехосвіта. – 2020. – №1. – С.28-40.
2. Биккулова О. Что такое Hard и Soft skills? В чем разница? Что важнее? URL: <https://proforientator.ru/publications/articles/chto-takoe-hard-i-soft-skills-v-chem-raznitsa-chto-vazhnee.html> (дата звернення: 19.03.2019).
3. Захарчук М. Soft skills: 7 важных навыков для любой профессии. URL: <https://thepoint.rabota.ua/soft-skills-7-vazhnyh-navykov-dlya-lyuboy-professyy/> (дата звернення: 19.03.2019).
4. Скрипка Г. Формування в учнів навичок засобами інформаційно-комунікаційних технологій. URL: <https://bitly.su/lVW1> (дата звернення: 19.03.2019).
5. Top-10 востребованных навыков в 2019 году по версии LinkedIn. URL: <http://ta-aspect.by/top-10-vostrebovannyh-navykov-v-2019-godu-po-versii-linkedin> (дата звернення: 19.03.2019).
6. Soft skills: ó³ääðñàëüí³ íáâè-èè³ääñíáëñüêîîâî ð³áíý. URL: [https://stodwaycom.ua/soft-skills/\(ääòà çääðíáííý](https://stodwaycom.ua/soft-skills/(ääòà çääðíáííý): 19.03.2019).
7. The Most In-Demand Hard and Soft Skills of 2019. URL: <https://business.linkedin.com/talent-solutions/blog/trends-and-research/2018/the-most-in-demand-hard-and-soft-skills-of-2018> (ääòà çääðíáííý: 19.03.2019).

ЗІНАЙДА НАЗАРЕЦЬ,
завідуюча лабораторією
професійної підготовки
НМЦ ПТО у Харківській області

Формування предметних компетентностей ігровим та змагальним методами на уроках фізичної культури та у позаурочний час

Процес фізичного виховання учнів ЗП(ПТ)О може служити справжньою школою життя, пізнання, спілкування, взаєморозуміння і самовираження. Грунтуючись на духовному фундаменті особистості, необхідно розвивати в учнів прагнення до самоаналізу, самооцінки, самовдосконалення. Модернізація системи освіти потребує значних змін фізичного виховання. Діяльність викладача фізичної культури заснована на вирішенні наступних завдань:

- формування системи знань про фізичну культуру і життєво важливих рухових умінь і навичок;
- розвиток індивідуальних рухових здібностей і підвищення рівня фізичної підготовленості учнів;
- виховання ціннісних орієнтацій на фізичне вдосконалення особистості;
- формування потреби в регулярних заняттях фізичними вправами і обраним видом спорту;
- виховання моральних і вольових якостей;
- розвиток досвіду міжособистісного спілкування.

Компетентнісний підхід до освітнього процесу з фізичної культури допоможе реалізувати ці та інші завдання сучасного уроку, сприяючи формуванню ключових й предметних компетентностей учнів. На сьогодні не існує єдиної точки зору, скільки і які компетентності повинні бути

сформовані в учнів. Але можна систематизувати прояв ключових і предметних компетентностей в процесі вивчення предмета «Фізична культура» і визначити їх соціальну і особистісну значимість для учнів.

1. Загальнокультурна – сфера культурно-історична – узагальнені види діяльності; здатність привласнювати історичний досвід. Пізнання культурно-історичних основ фізичної культури, усвідомлення ролі фізичної культури у формуванні здатності до досягнення всебічного фізичного і духовного розвитку, здорового способу життя; збереження здоров'я і високої працездатності; підготовка до праці і захисту Батьківщини. Визначення значення систематичних занять фізкультурою для поліпшення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості та профілактики захворювань; розвиток інтересу і звички до систематичних занять фізичною культурою і спортом.

2. Навчально-пізнавальна – сфера науки, мистецтва – здатність вчитися все життя, володіння знаннями, вміннями і навичками. Пізнання основ фізичного розвитку і виховання з метою формування духовно багатого і фізично здорової особистості. Придбання знань, необхідних для занять фізичною культурою і спортом; знання основ особистості і громадської гігієни; володіння знаннями про правила регулювання фізичного навантаження в умовах про-

ведення ранкової зарядки, регулярних занять спортом.

3. Комунікативна – сфера спілкування – володіння усним і письмовим спілкуванням. Володіння різними видами інформації; вміння вести дискусію з проблем розвитку спорту та занять фізичною культурою; вироблення власної позиції з цих питань, Уміння аналізувати і оцінювати діяльність друзів, однокласників; вміння давати рекомендації для самостійних занять фізкультурою, спираючись на сучасні фізкультурно-оздоровчі технології.

4. Соціальна – сфера суспільних відносин (політика, праця, релігія, міжнародні відносини, екологія, здоров'я) – здатність брати на себе відповідальність, брати участь в спільному прийнятті рішень. Розуміння користі занять фізичними вправами для здоров'я людини, підвищення його працездатності і збільшення тривалості життя, а також ролі фізичних вправ у профілактиці професійних захворювань, в боротьбі з виробничим травматизмом. Уміння використовувати засоби фізичної культури для підготовки до професійної діяльності; володіння сучасними вимогами до наукової організації праці і відпочинку.

5. Особистісна – сфера соціально-культурна – визначення основних життєвих цілей і способів їх досягнення. Активна адаптація до соціокультурного оточення для досягнення основних

Формування предметних компетентностей на уроках фізичної культури

У грі учень живе. В ігровій ситуації здійснює свої бажання, ростові потреби, злагоджує чи нейтралізує свої емоційні конфлікти. У нього розвивається фізична сила, моторні вміння, швидкість і точність рухів, координація.

Формування предметних компетентностей на уроках фізичної культури

Ігри та змагання як засіб формування компетентностей:

- співробітництво, робота в команді, комунікативні навички;
- здатність приймати власні рішення, прагнути до усвідомлення власних потреб і цілей;
- соціальна цілісність, вміння визначити особистісну роль в суспільстві;
- розвиток особистісних якостей, саморегулювання.

життєвих цілей. Володіння прийомами самореалізації; приватне і життєве самовизначення. Володіння прийомами особистісного самовираження і саморозвитку; вміння контролювати фізичний стан організму.

Предметні компетентності:

1. Оздоровчо-адаптивна компетентність:

- особливості динаміки працездатності людини в денному і тижневому циклі, можливості її оптимізації засобами фізичної культури;

- фактори позитивного впливу здорового способу життя (режим дня, активний відпочинок, заняття фізичними вправами, гартують процедури, відмова від шкідливих звичок тощо) на попередження раннього розвитку професійних захворювань і старіння організму, підтримання репродуктивної функції людини: виконувати комплекси вправ виробничої гімнастики (за вибором, при розумовій або фізичній діяльності); комплекси аутогенного тренування для зняття втоми і підвищення працездатності; використовувати набуті знання і вміння в практичній діяльності та повсякденному житті.

2. Рухово-прикладна компетентність:

- оволодіння способами і навичками прикладного характеру, що сприяють подальшій професійній діяльності (з урахуванням індивідуальних особливостей фізичного розвитку і медичних показань): виконувати пересування по гімнастичній колоді з вантажем на плечах, долати перешкоди способом перелазання, пересування у висі і упорі на руках (юнаки); виконувати самостійно складену акробатичну комбінацію (дівчата); тестові завдання на виявлення індивідуального рівня фізичної підготовленості, демонструвати природи показників у розвитку основних фізичних якостей; використовувати набуті знання і вміння в практичній діяльності та повсякденному житті.

3. Спортивно-рекреативна ком-

петентність пов'язана з формуванням фізкультурно-спортивного стилю життя і фізкультурно-спортивних компетентностей підростаючого покоління. Її сутність полягає в опосередкованому управлінні фізичним вихованням дітей та молоді через побудову і збагачення фізкультурно-спортивного середовища, що створює умови і надає можливості для саморозвитку і самовираження особистості.

У практиці фізичного виховання використовуються різні форми організації занять. Проте учні більш охоче займаються фізичними вправами змагальної та ігрової спрямованості, які ефективно сприяють формуванню освітніх компетентностей учнів, гармонізації фізичного розвитку, фізичної підготовки та підвищення інтересу до занять з фізичного виховання. Багаторічний досвід свідчить про те, що саме системне застосування змагально-ігрового методу в навчально-виховному процесі значно підвищує його ефективність.

Ігровий метод доцільно використовувати для розвитку в учнів самостійності й ініціативності, сміливості й рішучості, витримки й наполегливості. Основу ігрового методу становить підпорядкована ігрова рухова діяльність відповідно до обраного або умовного

«сюжету» (задуму, плану гри), в якому передбачається досягнення певної мети багатьма дозволеними засобами в умовах постійної та значною мірою випадкової зміни ситуації.

Найхарактернішими рисами ігрового методу є:

- широкі можливості відтворювати стосунки між людьми у вигляді взаємодопомоги і гострого суперництва;

- яскраво виражена емоційність, що вимагає старанно регламентувати і регулювати стосунки між гравцями;

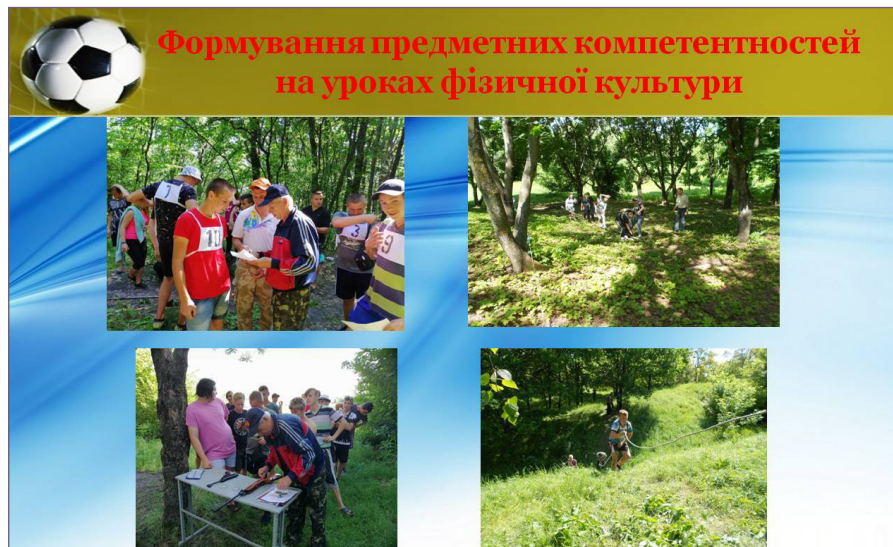
- швидка зміна ситуації, яка потребує постійного внесення коректив у дію гравців із метою оперативного вирішення проблем, що виникають;

- можливість надання гравцям широкої самостійності вибору засобів діяльності і способів поведінки, прояву ініціативи і творчості в діях;

- навантаження, яке одержують учасники, залежить від активності гравців і характеру виконання ними ігрових функцій, що унеможлиблює сувору регламентацію з боку педагога;

- комплексне використання рухових навичок, прояву фізичних, вольових та моральних якостей для досягнення успіху, що визначає комплексну дію гри на організм учнів.

Змагальний метод – це один із варі-

антів стимулювання інтересу й активізації діяльності учнів з установкою на перемогу або досягнення високого результату у будь-якій фізичній вправі при дотриманні правил змагань. Змагальний метод застосовується для виховання фізичних, волевих і моральних якостей, удосконалення техніко-тактичних умінь і навичок, а також здатності раціонально використовувати їх в ускладнених умовах. Він використовується або в елементарних формах (наприклад, проведення випробувань під час занять на краще виконання окремих елементів техніки рухів: хто більше разів попаде до баскетбольного кільця м'ячем; хто стійкіше приземлиться; хто точніше попаде на планку тощо) або у вигляді напівофіційних та офіційних змагань, яким надається в основному підготовчий характер (прикидки, контрольні, класифікаційні змагання).

Найбільш характерними ознаками змагального методу є:

- зіставлення сил учнів із метою виявлення переможця, перемозі підпорядкована вся діяльність відповідно до встановлених правил;
- можливість повністю розкрити функціональні та психічні можливості учнів і вивести їх на новий рівень підготовленості;
- стимулювання творчої активності, самостійності, ініціативи тощо;
- обмежені можливості регулювати навантаження учнів.

Навчальна діяльність на уроках фізичної культури забезпечує формування ключових і предметних компетентностей, набуття соціального досвіду, культури спілкування і співпраці у різних формах навчальної взаємодії; здатності до самовираження; соціально-правової, екологічно доцільної і здоров'язбережувальної поведінки, що забезпечують її готовність до продовження навчання, життя у демократичному суспільстві.

Виховання підростаючого покоління для кожної нації – це найважливіший складник національної культури. Важко переоцінити ту величезну роль, яку відіграють ігри у фізичному та моральному вихованні учнів.

З давніх-давен ігри були не лише формою проведення дозвілля та розваг. Завдяки їм формуються такі якості, як стриманість, кмітливість, наполегли-

Реалізація предметних компетентностей учнів під час змагань

вість, організованість, розвивається сила, спритність, швидкість, витривалість та гнучкість. У грі учень живе, здійснює свої бажання, згаджує чи нейтралізує свої емоційні конфлікти. У нього розвивається фізична сила, моторні вміння, швидкість і точність рухів, координація.

Гра є важливим засобом для прямого навчання, у якому нові пізнання навколишнього життя і людських взаємин зароджують нові ідеї, нову поведінку. У грі учні вчаться думати, працювати, творити, набувати досвід. Вони вчаться не лише спостерігати, але й успішно діяти, критично оцінювати те, що навколо них відбувається. Реалізація ігрових і змагальних методів на уроці фізичної культури сприяє формування соціальних і предметних компетентностей, набуття досвіду ціннісного ставлення до світу, один до одного, які необхідні учням для подальшої освіти та життєдіяльності.

Соціальна та предметні компетентності (спортивні ігри та змагання як засіб формування компетентностей):

- співробітництво, робота в команді, комунікативні навички;
- здатність приймати власні рішення, прагнути до усвідомлення власних потреб і цілей;
- соціальна цілісність, вміння визначити особистісну роль в суспільстві;
- розвиток особистісних якостей, саморегулювання.

У грі фізичні, емоційні, розумові якості учнів включаються в творчий процес, при якому учні вступають в соціальну взаємодію, а значить, повинні володіти соціальною компетентністю.

Основними ознаками соціальної та предметних компетентностей учнів, що проявляється (наприклад) в спортивних іграх і змаганнях, є:

- уміння співпрацювати з дорослими і однолітками;
- готовність (тобто володіння рядом

умінь) дотримуватися правил гри;

- готовність (тобто володіння рядом умінь) систематично здобувати нові знання та вміння і ділитися ними з іншими;
- уміння адекватно реагувати на думки, позиції, відносини інших членів команди;
- уміння розуміти інших гравців як виразників інтересів колективу;

• уміння цілеспрямовано взаємодіяти з командою під час гри;

• уміння користуватися невербальними, специфічними для даної гри, символами і знаками;

• уміння використовувати своєрідність функцій, закріплених за гравцем.

Виконуючи різні ролі, зображуючи різноманітні дії, підлітки практично використовують свої знання, вміння та навички. Під час гри або змагань учень може проявити себе у різних амплуа. В рухливій грі він капітан або ведучий. Під час спортивних ігор він захисник, потім нападаючий або воротар. Згодом за рішенням вчителя учень стає суддею. Задовольняючи свою природну невичерпну потребу в діяльності, у процесі гри учень «добудовує» у уяві все, що недоступне йому у навколишній дійсності, у захопленні не помічає, що вчиться – пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, поглиблює раніше набутий досвід, порівнює запас уявлень, понять, розвиває фантазію.

Багатогранність ігрового та змагального методів дає змогу нам, викладачам фізичної культури, застосовувати їх в усіх варіативних модулях навчальної програми і використовувати в різних основних типах уроків. Структура уроку фізичної культури має свої особливості і розподіляється на три частини, які повинні вирішувати свої завдання. Ігрові вправи й ігри зі змагальними завданнями притаманні підготовчій частині уроку.

В основній частині, наприклад, доречно використовувати спортивні естафети та різноманітні змагання. Для приведення організму учнів у стан спокою в заключній частині уроку пропонуємо ігри для відновлення фізичного стану організму.

Також важливою перевагою даних методів є можливість введення їх в усі види навчальної програми та застосу-

вання з однаковим успіхом в неігрових видах фізичної підготовки. Ось в чому полягає ефективність використання ігрових та змагальних методів при формуванні ключових та предметних компетентностей.

Уміння виконувати щорічні тести фізичної підготовленості учнів, що визначають індивідуальний рівень фізичної підготовленості формує рухово-прикладну компетентність з урахуванням індивідуальних особливостей фізичного розвитку і медичних показань. Щоб підвищити інтерес до виконання тестових вправ ми їх проводимо у формі змагань. Оголошуються рекорди по курсам навчання, по групам з кожного тестування й учні протягом навчального року, виконуючи тести, змагаються між собою.

Практичне значення роботи над темою полягає і в тому, що розглянуті теоретичні положення доведено до конкретної реалізації у вигляді:

- розроблених уроків з фізичної культури з використанням засобів ігрової діяльності;

- підготовлених рекомендацій щодо застосування ігор на уроках фізичної культури.

Якщо проаналізувати один з уроків, то можна побачити, що на уроці за допомогою ігрового і змагального методів я планую та намагаюся формувати декілька компетентностей в учнів. Наприклад, урок пішохідного туризму, завданнями якого є вдосконалення техніки проходження туристської смуги перешкод та орієнтування на місцевості. Комплекс розминки включає загальнорозвивальні вправи і декілька ігрових естафет. В основній частині уроку за допомогою змагального методу проводиться в'язка узлів та проходження смуги перешкод. Для вдосконалення орієнтування на місцевості проводжу гру з ускладненням «Північ, південь, схід, захід». У заключній частині уроку обов'язково проводжу його аналіз, особливу увагу звертаючи на допущені помилки та способи їх виправлення, рефлексію, для приведення учнів до стану відносного спокою. На цьому уроці основною метою було формування оздоровчо-адаптивної, рухово-прикладної та соціальної компетентностей.

Спортивно-масова і фізкультурно-оздоровча робота серед учнів ЗП(ПТ)

Реалізація предметних компетентностей учнів під час змагань

О має на меті формування ключових й предметних компетентностей, створення умов для збереження та зміцнення фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я учнівської молоді. Спортивні гуртки, дні здоров'я, спортивні свята, спартакіади, змагання з окремих видів спорту, туристичні зльоти – ефективно сприяють реалізації ключових та предметних компетентностей учнів ЗП(ПТ)О.

Отже, навчальний предмет «Фізична культура» є дієвим засобом гармонійного розвитку особистості учня, формування в учнів ключових та предметних компетентностей, а освітній процес з фізичного виховання повинен бути побудований таким чином, щоб учні опинялися у ситуаціях, які сприяють їх формуванню.

Вважаю, що формування ключових та предметних компетентностей на уроках фізичної культури та у позаурочний час можна реалізовувати через формування здатності учнів до організації гри чи іншого виду командної рухової діяльності; до спілкування дотримуючись поваги та товариськості у різних ситуаціях, що виникають; вміння уникати конфліктних ситуацій, які часто виникають під час спортивних змагань; дотримання правил Fair Play, вміння перемагати і гідно програвати. Результатами використання ігрового та змагального методів стала активна рухова діяльність ігрового характеру і викликані нею позитивні емоції, що сприяли не лише зміцненню здоров'я, а й удосконаленню ключових та предметних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Антонова О.Є., Маслак Л.П. Європейській вимір компетентнісного підходу та його концептуальні засади / О.Є.Антонова, Л.П.Маслак // Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – С. 81-109.

2. Турчик І.Х. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О.В.Тимошенка. – К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – Випуск 5 К (113)19. – С.223-229.

3. Вербицький В.В. Формування ключових компетентностей учнів — основне завдання навчального закладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/2372/1/Verbytsky.pdf>

4. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості / О.В.Глузман // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 51-61.

5. Головань М.С. Компетентність: досвід теорії, теорія досвіду // Вища освіта України. – 2008. – №3. – С. 23-30.

6. Звичайні форми роботи. новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. / К.А. Дмитренко, М.В. Коновалова, О.П. Семиволос, С.В. Бекетова. – Х.: ВГ «Основа», 2018. – 119 с.

7. Здорова школа: рухова активність: [навч. посіб.] / Олена Шиян, Наталія Сороколіт, Ірина Турчик // Львів: Кольорове небо, 2013.

8. Кубенко І.М. Що таке компетентність і як її розуміють в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tme.uomo.edu.ua/docs/Dod/1_2010/kubenko.pdf

9. Марущак О.М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності / О.М.Марущак // Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». – Житомир, 2016. – Вип. 11. – С. 97-108.

10. Пометун О. Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти // Вісник. – 2004. – №22.

11. Фізична культура в школі: методичний посібник / за ред. С.Дятленка. К.: Літера ЛТД, 2009. – (Рекомендовано МОНУ (лист від 01.07.2009 №1/11- 4630).

РОМАН ГУМАРОВ, викладач ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»

Застосування медіатехнологій для розвитку критичного мислення здобувачів освіти

Сучасні діти народжуються та зростають в умовах швидкого розвитку цифрових технологій. Кожен шостий проводить он-лайн близько 8 годин на добу. Покоління Z сприймає Інтернет не як набір технологій, а як середовище проживання. Це вже не окрема віртуальна реальність, а частина їхнього життя. Використання інформаційно-комунікаційних технологій допомагають залучити учнів до навчання у звичному для них середовищі. ІКТ – це дієвий інструмент формування критичного мислення здобувачів освіти. Його основні переваги:

- підвищення відповідальності за якість своєї освіти;
- розвиток навичок роботи з текстами будь-якого типу і з великим об'ємом інформації;
- оволодіння вмінням інтегрувати інформацію;
- формування вміння виробляти власну думку;
- розвиток творчих, комунікаційних і аналітичних здібностей.

У якості прикладу хочу навести сайт <https://sites.google.com/view/history-vseshit/>, який я створила на платформі Google Сайти. Цей медіаресурс, розрахований на здобувачів освіти першого курсу (10-й клас) для підготовки та онлайн-тематичної атестації під час дистанційного навчання за темою «Перша світова війна».

Чому я обрала саме Google Сайти? По-перше, це зручне навчальне Smart-середовище для відкритої моделі асинхронного індивідуального навчання. По-друге, ця платформа повністю відповідає концепції електронного навчання та способу життя покоління Z. А саме: доступ 24 на 7 до діджиталматеріалів, а також можливість самостійно обирати місце та час навчання, оскільки сайт зручно переглядати як на комп'ютері, так і на смартфоні.

Методи розвитку критичного мислення: когнітивна візуалізація, рефлексивне письмо, просторовий аналіз та віртуальні дошки

Контент для сайту та завдання я створювала з урахуванням стадій навчання за методикою розвитку критичного мислення. Нагадаю, всього їх три:

1. **Стадія «Виклик».** Етап актуалізує наявні знання учнів та збуджує їх інтерес до теми.
2. **Стадія «Осмислення».** Метою етапу виступає розвиток творчого критичного мислення.
3. **Стадія «Рефлексія».** Мета етапу – персоналізувати знання.

На стадії виклику я застосувала метод «Когнітивної візуалізації». Використання різноманітних текстових, графічних та відеоматеріалів, підвищує інтерес до процесу навчання і сприяє кращому засвоєнню нової інформації.

- **Розділ «Фотоархів»** на сайті знайомить нас зі світинами воєнних часів, що закарбували бойові дії та побут людей минулої епохи.

фото архів

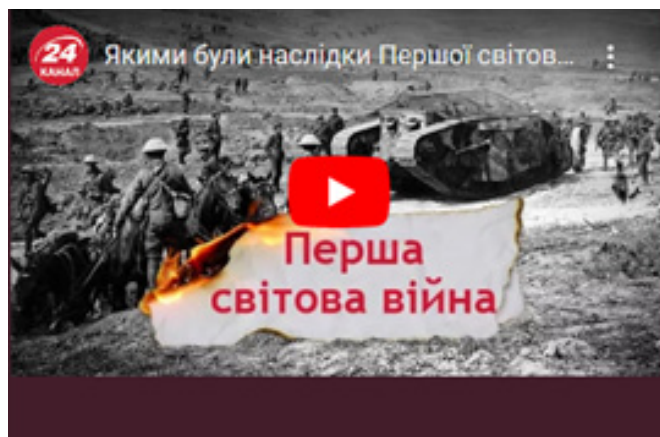
відкрити

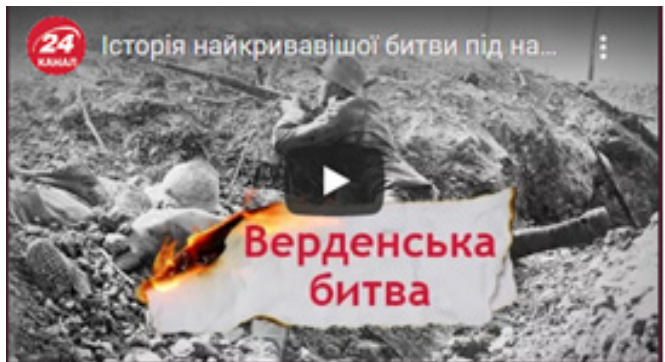
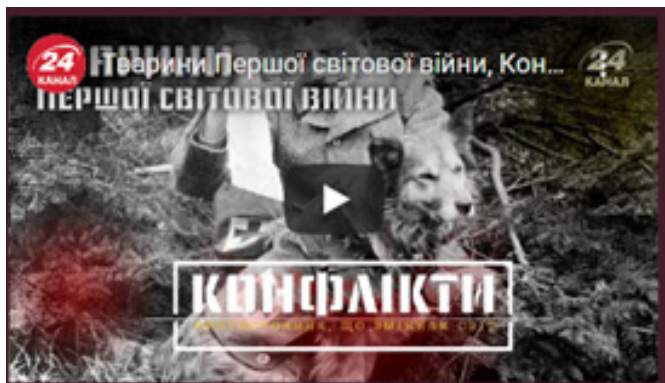

відео

відкрити

- У розділі «Відео» знаходяться пізнавальні YouTube-сюжети за темою: «Перша світова війна».

Для стадії осмислення я розробила низку завдань, які розвивають гнучкість мислення, вміння мислити самостійно та ефективно користуватися хмарними технологіями.

Метод «Рефлексивне письмо» – це аналітична практика, в якій учень описує реальну або уявну сцену, подію, думку або спогад і додає власні роздуми щодо них.

Шляхом голосування учні обрали Telegram як найбільш зручний засіб комунікації. І мені спало на думку, а чому б не провести невеличкий інтерактив? І саме тому одним із завдань було надіслати до Телеграм групи фото з описом часів Першої світової війни, яке вас вразило найбільше та пояснити чому.

Метод «Просторового аналізу» дозволяє надати відповіді на просторові питання, вийти за рамки простої візуалізації даних та перейти до їх аналізу. У контексті предмета «Історія» ми маємо на увазі «історичний простір», який передбачає аналіз історичної карти світу. Так, у розділі сайту «Інтерактивна карта» можна побачити як виглядали кордони європейських держав до Першої світової війни та як вони виглядають сьогодні.

Практичне завдання передбачало створення власної Google Карти. Учні мали нанести на неї будь-які три битви та дві військові операції Східного і Західного фронту, додавши до кожної короткий опис: «Коли? Де відбулась подія? Чому? Наслідки? Враження. Порівняння з сучасністю». Щоб пояснити, як користуватися Google Картами та виконати завдання, я записала для учнів відеотурorial, який можна переглянути на сайті.

«Віртуальна дошка» – це чудовий вербально-візуальний інструмент для розвитку критичного мислення. Більшість викладачів вже встигли оцінити переваги такого інтерактивного інструменту як, наприклад, Padlet. Але я вирішила проекспериментувати і запропонувала учням створити віртуальну дошку у соціальній мережі Pinterest за темою «Роль жінок у Першій світовій війні».

Запитання диференційовані. Наприклад, 11-12 балів учні отримують, коли виконують такі завдання: зробити висновки; провести паралель із сучасною роллю жінки в житті суспільства; навести 1-2 приклади.

Критерії оцінювання:

1-3 балів – дошка містить 1-2 піна. На рівень оцінки впливатиме оформлення та змістовне наповнення.

4-6 балів – дошка містить 3 піна. На рівень оцінки впливатиме оформлення та змістовне наповнення.

7-9 балів – дошка містить 4 піна. На рівень оцінки впливатиме оформлення та змістовне наповнення.

10 балів – дошка містить 5 піна. На рівень оцінки впливатиме оформлення та змістовне наповнення.

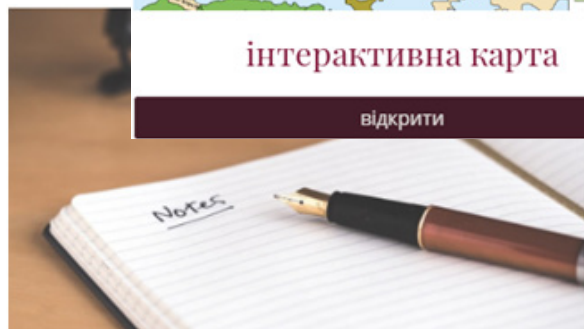
11-12 балів – Зробити висновки. Провести паралель із сучасною роллю жінки в житті суспільства. Навести 1-2 приклади.

- Розділ «Конспект» містить основні відомості та дати за темою, а також статті з онлайн-журналів.

інтерактивна карта

відкрити

КОНСПЕКТ

відкрити

Завдання на формування критичного мислення:

1. Як змінилося життя жінки з початком Першої світової війни? Можливо, у неї з'явилися нові обов'язки або збільшилося загальне навантаження?

2. Яким був жіночий досвід переживання окупації під час Першої світової?

3. Процес переживання жінками нових досвідів та праця на роботах, які раніше вважались «чоловічими», призвели до певної модернізації, яка полягала в корегуванні гендерних ролей. Чи відбулося щось подібне в українському суспільстві?

Я обрала Пінтерест, оскільки ця мережа відповідає інтересам покоління Z і є лідером за кількістю відвідувань поряд з Instagram, ТікТок та YouTube. У Пінтерест зручно зберігати як зображення, так і відео, збирати рекомендації і розмішувати wish-листи (листи бажань). Тут є і соціальна складова: можна дивитися дошки друзів і показувати свої матеріали. Як і в будь-якій іншій соціальній мережі, тут можна лайкати, шерити матеріали, додавати друзів. Як користуватися Pinterest та виконати завдання – на сайті також є відеоінструкція.

Третя стадія «Рефлексія» передбачає оцінку результатів роботи. Часто виникає питання про механізм діагностики результативності процесу навчання. Тому ефективним буде використання тестових і автоматизованих систем контролю. Особисто я обрала Google Форми та створила онлайн-тести за двома варіантами.

Створюючи сайт, я керувалася принципами моделі SAMR. Вона пояснює можливості впровадження сучасних технологій у навчальний процес. Модель складається з чотирьох етапів. На прикладі свого сайту, я покажу як я її реалізувала:

Перший етап «Substitution – Заміна». Технології використовуються для виконання тих же самих дій, що і до комп'ютерів. Наприклад, учень замість книги читає електронний підручник. У мене цей етап представлений онлайн-конспектом, віртуальними-журналами, онлайн-підручниками, віртуальними фото-, відеогалереями.

З досвіду роботи

Другий етап «Augmentation – Накопичення». Ми не просто використовуємо нову технологію для виконання звичних завдань, але і намагаємося вирішити задачу ефективніше і краще. Прикладом є онлайн-тести в гуглформах для оцінювання засвоєного матеріалу.

Третій етап «Modification – модифікація». Завдання виконуються учнями з використанням інформаційних технологій. Результати публікуються у мережі і сумісно обговорюються. В моєму випадку – це Telegram-інтерактив.

Четвертий етап «Redefinition – перетворення». На цьому етапі учні можуть створити те, що в принципі без інформаційних технологій не створювалося (сайт, блог, цифровий журнал). Завдання зі створення Pinterest дошки та Google Карті відповідають цим вимогам.

У підсумку необхідно додати, що інформаційно-комунікаційні технології – це дівий інструмент формування критичного мислення учнів. Розуміння потреб покоління Z, сприяє підвищенню їх інтересу до отримання нових знань і робить навчальний процес більш продуктивним та захоплюючим.

Список використаних джерел

- Alexander, E., Bresciani, S., Eppler, M.J. (2015) Knowledge Scaffolding Visualizations: a Guiding Framework, in: Knowledge Management & E-Learning: An International Journal, 7(2)
- Бугайчук К.Л. Модель SAMR и таксономия Блума.
- Коростіль Л.А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії. Народна освіта. Випуск №1(34). 2018.
- Солдатов Г. Покоління Z: психолог розповіла, як Інтернет змінив сучасних дітей. Ukr.Media. 2016.
- Мірошникова А. Як вчителям порозумітися з "цифровим" поколінням дітей. Освіторія, 2020.

ЛІЛІЯ ДЯТЛОВА, викладач *Регіонального центру професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТУ «БАТЬКІВСЬКА ШКОЛА» У ЗП(ПТ)О

Сім'я є першим шаблоном соціалізації дитини, де вона здобуває базові соціальні навички суспільного життя. Від того, як батьки сприймають і розуміють підлітка, його потреби, інтереси, психологічні стани й переживання, залежить формування цінностей, ідеалів, вироблення самооцінки й оцінок людей, що їх оточують. На жаль, через повсякденні будні, прагнення заробити якомога більше грошей, щоб дати своїй дитині усе найкраще, чи навпаки байдуже ставлення до дитини і на першому плані лише особисті інтереси.

Підліток починає шукати сторонніх людей, які зможуть його зрозуміти, підтримати. З'являються інтереси з негативними наслідками: систематичні пропуски уроків, бродяжництво, друж-

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПІДТРИМКИ ДІТИНИ, ЯКІ ВБЕРЕЖУТЬ ЇЇ ЗДОРОВ'Я І ЩАСТЯ ВАШОЇ РОДИНИ:

- терпимість;
- увага;
- тактовність і делікатність;
- обов'язкове дотримання слова як важливого інструменту в родинних стосунках;
- уміння поставити себе на місце дитини;
- гнучка система контролю, яка не пригнічує підлітка, а підтримує його.

ба з сумнівними компаніями, спроби вживання алкоголю, тютюнових виробів, наркотичних речовин.

Ці спроби через деякий час виявляються важко виліковною хворобою, учень починає поводити себе по-іншому, чітко виражена драгівливість, постійні суперечки вдома. Зауваження батьків для дитини стає драгівливим і неприпустимим.

Тому, на мою думку, одним із головних завдань соціального педагога у закладах професійної освіти – робота з батьками чи особами, що їх замінюють. З дорослими особами не завжди це легко. Вони мають своє бачення у вихованні підлітка. Вважають, що роблять все правильно і буває не помічають труднощі, які виникли та можуть перерости в важку проблему, у вирішенні якої батьки, на жаль, не можуть самотійно впоратись.

У зв'язку з цим соціально-педагогічною службою ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва» був розроблений проєкт для батьків «Батьківська школа». План роботи батьківської школи, затверджений директором закладу освіти, представлено у додатку 1.

Метою проєкту є посилення організації групової консультативної роботи з батьками, направленої на спільне виховання дитини, обізнаність у кращому розумінні своїх дітей, налагодження стосунків, вчасному запобіганню негативного впливу.

Завдання проєкту:

- налагодити тісний зв'язок педагогів училища з батьками;
- ознайомити батьків зі змістом і методикою освітнього процесу;
- пропагувати педагогічні знання, що зумовлюють підвищення педагогічної грамотності батьків;
- визначити проблеми, які виникають у батьків при вихованні дитини;
- допомагати батькам в оволодінні системою умінь, необхідних для організації діяльності дитини вдома;
- консультування процесу виховання в родині окремих учнів.

З метою виявлення взаємовідносин між батьками та їхніми дітьми ми використовуємо анкету «Чи хороші ви батьки?» (додаток 2).

Батьки та особи, що їх замінюють, не повинні залишитися з проблемою сам на сам. Наше завдання ознайомити батьків та навчити вчасно виявляти у підлітка поведінку, яка відхиляється від норми на ранньому етапі. Пояснити

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
ДПТНЗ «Харківське вище професійне
училище будівництва»
Іван СОРОКІН

ПЛАН РОБОТИ батьківської школи

ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»
на II семестр 2020/2021 н.р.

№ з/п	Термін проведення	Тема заходу	Терміни висвітлення інформації на сайті
1.	Січень	1. Інформаційна бесіда: «Як запобігти шкідливим звичкам дитини. Причини та наслідки» 2. Рубрика: «Запитання – відповідь»	27.01.2021- 28.01.2021
2.	Лютий	1. Лекція та практичні вправи: «Профілактика бродяжництва серед молоді» 2. Рубрика: «Запитання – відповідь»	08.02.2021- 10.01.2021
3.	Березень	1. Дискусія: «Правова свідомість моєї дитини»; 2. Онлайн-анкетування: «Чи хороші ви батьки» 3. Рубрика: «Запитання – відповідь»	11.03.2021- 12.03.2021
4.	Квітень	1. Бесіда з елементами тренінгу: «Як вирішити конфліктну ситуацію із своєю дитиною». 2. Рубрика: «Запитання – відповідь»	05.04.2021- 07.04.2021
5.	Травень	1. Година спілкування: «Як організувати відпочинок та дозволя дитини під час літніх канікул» 2. Рубрика: «Запитання – відповідь»	03.05.2021- 05.05.2021

Додаток 2

ТЕСТ «ЧИ ХОРОШІ ВИ БАТЬКИ?»

Перша цифра після кожного запитання відповідає ствердженню «так», друга — запереченню «ні», третя означає — «іноді».

1. Чи дає вам підстави для хвилювання стан здоров'я та фізичний розвиток вашої дитини? (0, 4, 2)
2. Треба чи ні давати дітям гроші на «кишенькові витрати» залежно від їх потреб? (4, 0, 2)
3. Чи дозволяєте ви дитині допомагати вам по господарству, хай навіть ця допомога незначна? (4, 0, 3)
4. Чи вважаєте ви, що незначна брехня з боку дитини допустима? (0, 4, 2)
5. Чи має ваша дитина шанси переконати вас у суперечці? (5, 0, 3)
6. Чи можуть ваші діти мати від вас секрети? (3, 0, 2)
7. Чи засуджуєте ви суворість у вихованні дітей? (5, 0, 0)
8. Чи легко налагоджуєте ви контакти з приятелями вашої дитини? (4, 0, 2)
9. Чи просите ви пробачення у дитини, якщо несправедливо її покарали? (5, 0, 3)
10. Чи систематично ви цікавитесь навчанням дитини в училищі? (4, 0, 1)
11. Чи дотримуетесь ви у вихованні дітей традицій вашого роду і народу? (4, 0, 1)
12. Чи формуєте ви у своєї дитини почуття національної самосвідомості, честі й гідності? (5, 0, 0)

Тепер підсумуємо. Знайдіть суму. Якщо вона становитиме:

50 — ви ідеальні батьки, такі ідеальні, що можна замислитися, чи на всі питання відповідали ширю.

35-45 — ви дуже любите дитину, відчуваєте всю важливість своїх обов'язків перед нею.

30-34 — взагалі ви непогані батьки, хоча часом і припускаєтесь помилок, які

батькам, що необхідно звертатися за допомогою до педагогів, психолога, соціального педагога, адміністрації училища і разом вирішувати питання щодо профілактики та корекції негативної поведінки у здобувача освіти, схильності до вживання шкідливих звичок тощо.

Проект плановано було реалізувати у стінах училища, але ми вирішили, що актуально провести його в онлайн-режимі у формі презентацій у Power Point, в яких висвітлюється проблема, що може виникнути із підлітком та шляхи її вирішення. Інформація для батьків висвітлюється на сайті закладу освіти на сторінці «Виховна робота», розділ «Робота з батьками», для того, щоб у вільний час батьки мали можливість ознайомитись з нею.

Як доводить практика, виховання та навчання здобувачів освіти – це кропітка і тяжка праця. Робота з батьками також важлива і тяжка, має певні

«підривають» ваш авторитет перед дитиною.

25-29 — на жаль, у багатьох ситуаціях ви не є досконалі вихователі, й діти, мабуть, не почуваються з вами досить добре і просто.

20-24 — ви зовсім непослідовні у вчинках, надто часто робите те, чого не варто робити ніколи. Діти не знають, коли і в чому вони можуть на вас покластися.

19 та менше — маємо надію, що такої суми не набрав ніхто, бо в цьому разі можна лише поспівчувати вашій дитині.

труднощі і потребує великих зусиль. Упровадження проекту «Батьківська школа», на нашу думку, надасть змогу збільшити відсоток батьків, які беруть участь в освітньому процесі, постійно підтримують зв'язок з педагогами, соціальним педагогом, практичним психологом, маючи на меті покращення рівня навчання і виховання здобувачів освіти, оскільки кожна дитина гідна кращого майбутнього, а ми, дорослі, повинні зробити все, щоб саме здобувачі ЗП(ПТ)О мали усі можливості отримати те, що зветь найкращим!

Список використаних джерел

1. Макаренко А.С. Книга для батьків. – К.: «Радянська школа», 1978. – 325 с.

2. Психологічна допомога батькам / Упоряд. О. Главник. – К.: Шкільний світ, 2002. – 112 с.

3. Трубавіна І.М., Бугаєць Н.А. Методи вивчення сім'ї. – Х: УДЦССМ, 2001. – 68 с.

ВІКТОРІЯ ІВЧЕНКО,

соціальний педагог

ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»

На допомогу педагогу

ДІЛОВА ГРА «КАР'ЄРНІ СХОДИНКИ: ВІД ФАХІВЦЯ ДО ПІДПРИЄМЦЯ»

Мета: Ділова гра спрямована на розвиток навичок, які необхідні для виконання успішної підприємницької діяльності, а саме: підвищення мотивації до успіху, креативності, орієнтації на майбутню перспективу, розвинення комунікації, гнучкості мислення, адаптивності. У процесі ділової гри її учасники зможуть вивчити правила взаємодії, які панують між учасниками ринкових відносин, розкрити та розвинути в собі професійні, комунікативні вміння та навички, отримати базові знання про підприємницьку діяльність, навчитися досягати успіху в командній роботі.

Обладнання: матеріали для проведення ділової гри, фліпчат, папір, бейджики, ручки, кольорові олівці, комп'ютер.

Структура ділової гри:

Вступ. Знайомство. Розкриття мети

ділової гри (3 хв.).

Вправа «Цікаве ім'я» (3 хв.).

Вправа «Особистий момент» (5 хв.).

Мозковий штурм (5 хв.).

Інформаційне повідомлення (7 хв.).

Вправа «Видатні підприємці світу» (10 хв.).

Інформаційне повідомлення (3 хв.).

Вправа «Якості підприємця» (7 хв.).

Вправа «Знайди зайве» (3 хв.).

Вправа «Я аналітик» (7 хв.).

Інформаційне повідомлення (3 хв.).

Вправа «Рефлексія» (5 хв.).

Вправа «Відкриття власної фірми» (7 хв.).

Інформаційне повідомлення (3 хв.).

Вправа «Плюси та мінуси реклами» (5 хв.).

Вправа «Сила реклами» (5 хв.).

Гра «Рекламна компанія» (7 хв.).

Підведення підсумків ділової гри. «Веселий кросворд». Тест (7 хв.).

Вступ. Розкриття мети ділової гри. (3 хв.).

Ведучий: Добрий день, шановні учні! Сьогодні вам пропонується взяти участь у діловій грі. Ділова гра передбачає, що ви з усією серйозністю приймете правила гри і пропонувані вам можливі життєві обставини. Успіх гри залежить від вашої здатності втілитися в пропонувані життєві ролі і прийняти ситуацію. Вам буде надана можливість показати свої підприємницькі, організаційські, комунікативні здібності.

Майбутній фахівець своєї справи, який хоче досягти успіху на ринку праці, побудувати кар'єру перспективного підприємця, повинен не тільки досконало володіти знаннями своєї професії, вміти їх поповнювати і збагачувати під

впливом швидких змін ринкової економіки країни, раціонально застосовувати їх на практиці, а й володіти теоретичними і практичними аспектами підприємницької діяльності.

Майбутній підприємець повинен бути досить творчою і впевненою у собі особистістю, працелюбною, схильною до розумного, виправданого ризику, ретельно оцінювати мінуси та плюси своєї діяльності. Наша ділова гра допоможе пройти віртуальний шлях від фахівця до підприємця, допоможе розкрити ваші ініціативи, активності та здібності.

Вправа «Цікаве ім'я» (3 хв.).

Мета: Підготувати учасників гри до роботи, створити комфортну атмосферу, задати гарний настрій, зосередити учасників на спільній роботі, сприяти знайомству за допомогою розповіді про своє ім'я.

Хід проведення: Учасники розміщуються на стільцях по колу. Ведучий пропонує кожному розповісти щось цікаве, кумедне, незвичайне про власне ім'я, щоб допомогти іншим запам'ятати його та асоціювати з конкретною особою члена гри.

Вправа «Особистий момент» (5 хв.).

Мета: криголам, згуртованість колективу, позитивний настрій на роботу в команді.

Хід проведення: Учасники розміщуються по колу. Кожний повинен знайти в собі будь-яку річ, яка б була цінною, цікавою для інших, але звичною для себе. Розповісти групі, від імені цього предмету, про себе (наприклад: «я – олівець Тетяни, знаю її недавно, але можу розповісти про неї таке...»).

Мозковий штурм (5 хв.).

Відповіді учнів фіксуються на фліпчати.

- Що таке підприємницька діяльність?
- Чи кожна людина може стати підприємцем?
- Від чого залежить успіх підприємницької діяльності?

Аналіз відповідей учнів стосовно мозкового штурму.

Інформаційне повідомлення (7 хв.).

Підприємництво як явище економічного життя має в нашій країні глибоке коріння. На розвиток підприємництва в Україні величезний вплив здійснило тривале існування кріпосного права, наявність сильної державної влади, яка жорстко контролювала

соціально-економічні процеси.

Під підприємництвом розуміємо історично сформовану економічну діяльність приватних осіб, організацій, підприємств і держави, здійснювану з метою досягнення нових результатів, задоволення суспільних та індивідуальних потреб і пов'язану зі свободою, з конкурентною боротьбою і відповідальністю.

Сьогодні диктує нам дещо інше розуміння цього поняття. Під підприємництвом розуміється «економічно вільна новаторська діяльність, пов'язана з ризиком, відповідальністю і конкурентною боротьбою, що має на меті досягнення нових результатів, задоволення особистих і суспільних потреб». Водночас слід зазначити, що підприємництво – це особливий вид діяльності, і ця особливість характеризується такими ознаками:

- самостійна діяльність, діяльність «за свій рахунок»; головне, на чому тримається підприємницька діяльність, це власність підприємця;
- ініціатива, творча діяльність; основою здійснення підприємницької діяльності є власна ініціатива, творчопошуковий, інноваційний підхід;
- систематична діяльність; підприємницька діяльність повинна бути постійною, пов'язаною з відтворювальним процесом та обов'язково офіційно зареєстрованою;

- діяльність, яка здійснюється на власний ризик, під власну економічну (майнову) відповідальність;

Метою підприємницької діяльності є одержання прибутку чи власного доходу.

Кожна діяльність виконує певні функції:

Новаторська функція – сприяння процесу генерації ідей, створення нових товарів і надання нових послуг.

Організаційна функція – впровадження нових форм та методів виробництва.

Господарська функція – найефективніше використання трудових, матеріальних, інтелектуальних, інформаційних ресурсів.

Соціальна – виготовлення товарів і послуг необхідних суспільству.

Особистісна – самореалізація власної мети підприємця, отримання задоволення від своєї роботи.

Вправа «Видатні підприємці світу» (10 хв.)

Мета: ознайомитися з видатними підприємцями світу, розкрити сутність підприємця.

Будь-яке підприємство не може існувати без лідера, рульового, а саме підприємця. Давайте з вами подивимось на екран та відповімо на деякі питання.

Демонстрація відеоролика «Видатні підприємці світу».

Приклад інформації для відеоролика

 <p>Стив Джобс</p>	<p>Один з батьків-засновників Apple і кіностудії Pixar, був відрхований з престижного коледжу після першого ж семестру. А початок своєї кар'єри комп'ютерний геній присвятив пайці комп'ютерних плат в гаражі і спробам здати їх на реалізацію в найближчі магазини. Хто б міг подумати, що ці кустарні вироби зіграють свою роль в історії і через десятки років світ буде захоплюватися iPhone, iPad, і Mac?</p>
 <p>Білл Гейтс</p>	<p>Мабуть, усі чули про цього чоловіка. Адже саме він співзасновник Microsoft і дотепер зберігає за собою звання одного з найбагатших людей світу. Щоправда, тепер він у списку другий, але це не принципово. Адже в кишенях цього чоловіка шелестять стільки папірців, скільки ми в житті не бачили. Його статок складає понад 100 мільярдів доларів.</p>
 <p>Генрі Форд</p>	<p>Талановитий засновник всім відомої фірми з виробництва автомобілів був не менше талановитим керівником, розробником власної системи організації праці.</p>
 <p>Реймонд Крок</p>	<p>Американський підприємець, ресторатор, один з перших власників мережі ресторанів McDonald's. Включений журналом «Тайм» в число «100 найбільш важливих людей століття».</p>

 <p>Роман Абрамович</p>	<p>Відомий як «алюмінієвий магнат», заробив свій капітал невгамовною працездатністю.</p>
 <p>Коко Шанель</p>	<p>Ця красуня не лише з успіхом підкорювала серця чоловіків, а й стала головною законодавицею моди. Коко Шанель переконала всіх жінок, що для того, щоб бути неперевершеною, необов'язково бути молодою і красивою. Всі речі, придумані та популяризовані нею, були водночас прості, зручні та надзвичайно елегантні та залишаються популярними по сьогодні в тому чи іншому вигляді.</p>

Запитання для обговорення:

Чи впізнали ви цих людей?

Що саме їх об'єднує?

Чи досягли вони успіху в своїй діяльності?

Що саме їм допомогло?

Інформаційне повідомлення (3 хв.)

Психологи визначають підприємство як ділову творчість. Якщо це творча справа, то її виконання потребує від людини певних специфічних здібностей. Тому не можна з будь-якої людини зробити підприємця, можна тільки навчити її деяким знанням і навичкам, створити необхідні умови для підприємництва. Рушійні сили підприємництва значною мірою полягають у самій людині, її ініціативі, активності, здібностях. Бізнес – це жорстка конкуренція, постійна напруга, азарт боротьби і само затвердження, як у спорті, актуалізація своїх здібностей і обдарованості, як у художній творчості

Вправа: «Якості підприємця» (7 хв.)

Ведучий: А зараз я пропоную вам трохи поміркувати. Якими якостями повинен володіти підприємець? Для цього пропоную поділитися на три підгрупи та на листах аркушах записати якості, якими повинна володіти людина, щоб стати підприємцем? Після роботи в групах, претендент з групи презентує рішення колективу та обґрунтує свої відповіді, фіксуються на фліпчати.

Висновок:

Отже, для досягнення успіху в підприємницькій діяльності необхідні певні риси особистості та ділові якості:

- ініціативність, рішучість, сміливість, азартність, схильність до розумного ризику, наполегливість, незалежність, самостійність, відповідальність;

- честолюбство, мобільність, прагнення до нового, вміння передбачати, адаптуватись до змін;

- оптимізм, вміння протидіяти невдачам;

- комунікабельність, вміння працювати з людьми, встановлювати зв'язки, впливати на людей;

- самовіддача, фанатичне захоплення ділом, працьовитість (підприємець повинен працювати більше, ніж його працівники, уміти витримувати високе навантаження, працювати по 12-16 годин на добу);

- порядність і чесність, надійність, вірність даному слову;

- висока компетентність та ерудиція.

Підприємець повинен володіти знаннями з технології, економіки, психології, інноватики, політики, юриспруденції, фінансів, маркетингу;

- уміти організувати взаємодію різних спеціалістів, тобто бути універсалом.

Підприємець – це людина (або група людей), що бере на себе ризик і відповідальність за організацію та управління комерційною діяльністю.

Займатися підприємницькою діяльністю – теж саме, що їхати на велосипеді, чи ви рухаєтесь уперед, чи падаєте.

Вправа «Знайди зайве» (3 хв.)

Ведучий: А зараз я видам вам аркуші, на яких надруковані якості людини, які можуть не тільки допомагати, а й заважати підприємцю в його діяльності. Необхідно знайти їх та підкреслити. А потім по черзі назвати одну з них та розповісти, чому саме ця якість особис-

тості може заважати підприємцю.

Якості особистості: Рішучість, скромність, невпевненість у собі, категоричність, винахідливість, м'якість, педантичність, довіра, оптимізм, песимізм, комунікабельність, замкнутість, працелюбність.

Вправа: «Я аналітик» (7 хв.)

Мета: навчитися самостійно мислити, аналізувати бренди, навчитися роботи у команді.

Отже, щоб бути підприємцем, важливо мати аналітичний склад розуму. Я пропоную вам знову поділитися на три підгрупи (*Додаток 1* на стор.37) та побути трохи аналітиками, проаналізувати три відомі бренди за допомогою наступних питань.

- Якій продукт випускає цей бренд?

- Чим саме він відрізняється від інших брендів, які випускають ідентичну продукцію?

- Для кого випускається цей продукт? Його цільова аудиторія?

- Яку проблему здатен вирішувати цей продукт?

- Назвіть інші бренди, які випускають таку ж саму продукцію?

- За допомогою чого цей продукт має успіх на ринку?

Бренди для аналізу у підгрупах

Інформаційне повідомлення (3 хв.)

Для того, щоб створити прибуткове підприємство та стати успішним підприємцем в своєму регіоні, необхідно володіти такими поняттями як ринок, цільова аудиторія, конкуренти, суть продукту чи послуги.

Ринок – спосіб зв'язку покупців і

продавця для визначення цін, кількості товарів та послуг. Сприяє вирішенню трьох економічних завдань.

Що виробляти? Як виробляти? Для кого виробляти? Результат діяльності ринку є встановлення балансу між покупцем та продавцем.

ПОПИТ=ПРОПОЗИЦІЇ. Кожен підприємець знає свій ринок, постійно аналізує клієнтів та конкурентів.

Вправа на рефлексію «Ураган» (5 хв.).

Мета: рефлексія, переключення між вправами.

Хід проведення: Учасники сідають по колу, ведучий знаходиться в центрі. За сигналом учасники, які мають спільні ознаки (колір очей, деталь одягу, стать тощо) мають помінятися місцями. Той, хто не сів на стілець, стає ведучим. Якщо ведучий довго не може сісти, то говорить слово «Ураган», і тоді всі учасники міняються місцями.

Вправи для проведення рефлексії подані у Додатку 2.

Вправа «Відкриття власної фірми» (7 хв.).

Мета: розвиток комунікативних вмінь та навичок, відповідальності за роботу в команді, професійних вподобань.

Ми вже знаємо з вами, що таке підприємницька діяльність, можемо назвати функції підприємства, підприємець, якими рисами він володіє, що таке ринок. Спробуємо відкрити власне підприємство. Діяльність кожного підприємства не можлива без колективу. На ваших столах лежать бейджіки з надписами співробітників фірми: юрист, менеджер з реклами, бухгалтер, секретар, водій, аналітик. Я пропоную вам в робочих підгрупах вибрати людей, які будуть відповідати в вашій фірмі цим посадам, а директору презентувати свою фірму, розповісти про співробітників, вид діяльності фірми. Щоб вирішити, яка команда буде першою, проведемо жеребкування за допомогою ігор, які подано у Додатку 1. Щоб було легше створити фірму користуйтеся питаннями підказками.

Питання-підказки:

1. Як називається ваша фірма?
2. Який продукт чи послугу вона виробляє?
3. Склад вашої фірми?
4. Які обов'язки мають співробітники фірми?

Інформаційне повідомлення (3 хв.).

Ведучий: Підприємницька ді-

яльність не може бути успішною без яскравої, цільової презентації товару чи послуги, яку вона виробляє. Реклама допомагає швидше продати товар та приносить популярність підприємству.

Реклама – процес донесення інформації від рекламодавця до цільової аудиторії, комерційний засіб, засіб масової інформації створене для того, щоб стимулювати збут продукту чи послуги. Реклама потрапляє до нас через ЗМІ, чекає на нас в поштової скоринці, ми бачимо її на вулиці та транспорті. Реклама має важливіше значення для підприємницької діяльності.

Виробляєте товар або надаєте послугу, ви неминуче стикаєтеся з необхідністю реклами. Історія реклами тісно пов'язана з розвитком людства і економічним життям суспільства. Наприклад, без глашатаїв (поширюють новини) не обходився не один захід, чи то проголошення миру, війни або відкриття ярмарки. На сьогодні реклама перетворилася на яскраве і багатогранне явище. Життя в сучасному суспільстві насичене інформацією, боротьба за увагу потенційних споживачів товарів і послуг змушує рекламодавців шукати ще більш ефективні методи реклами.

Вправа «Плюси та мінуси реклами» (5 хв.).

Ведучий: Ми з вами розібрали поняття реклама. Дізналися наскільки важливим вона є в підприємницькій діяльності. Хочу запропонувати вам поміркувати над такими питаннями: Чи є плюси і мінуси у рекламі? Які самі? Чи можна віднести її тільки до мінусів, чи тільки до плюсів. Пропоную вам також в підгрупах поміркувати над цим.

Переможцем стане та підгрупа, яка наведе більш грамотні, обгрунтовані аргументи.

Вправа на рефлексію «Сила реклами» (5 хв.).

Казка «Як старий корову продав»
На базарі корову старий продав,
Ніхто за корову ціни не давав.
Хоч багатьом була корівка потрібна,
Але, видно, не подобалася людям вона.

– Господар, продаси нам корову свою?

– Продам. Я з ранку з нею на базарі стою!

– Чи не забагато просиш, старий, за неї?

– Та де наживатися! Повернути б своє!

– Аж надто твоя корівка худя!

– Хворіє, проклята. Прямо біда!

– А чи багато корова дає молока?

– Так ми молока не бачили поки ...

Весь день на базарі старий торгував,
Ніхто за корову ціни не давав.

Один хлопчина пожалів старого:

– Батько, рука у тебе нелегка!

Я біля корови твоєї постою,
А ось продамо ми худобу твою.

Йде покупець з тугим гаманцем,
І ось вже торгується він з молодцем;

– Корову продаси?

– Купуй, коли багатий.

Корова, дивись, не корова, а скарб!

– Та чи так! Вже виглядає боляче худю!

– Не дуже жирна, але гарний удій.

– А чи багато корова дає молока?

– Не видоїш за день – втомиться рука.

Старий подивився на корову свою:

– Навіщо я, Корівко, тебе продаю?
Корову свою не продам нікому –
Така скотина потрібна самому!
Обговорення казки про силу
реклами.

Гра «Рекламна компанія» (7 хв.).

Ведучий: В нас вже створена фірма, ми знаємо плюси та мінуси реклами, тепер саме час перейти до виробництва товару та його презентації. Завдання для підгруп придумати який товар буде випускати ваша фірма та провести його рекламну компанію. Для цього необхідно придумати, назву підприємства, яка буде відображати сутність товару чи послуги, короткий рекламний слоган та довести, що ваш продукт є найкращим.

Назва підприємства – важливий

елемент, від якого в багатьох випадках залежить успіх підприємницької діяльності.

Слоган – коротка фраза, яка влучає в собі інформацію про виробництво товару та його позитивні якості.

Підведення підсумків ділової гри. Веселий кросворд. Тест (7 хв.).

Ведучий: Підведення підсумків. Підходить до кінця наша з вами зустріч, пропонуємо перевірити свої знання та дати відповіді на веселий кросворд (Додаток 4). Пропонується учасникам розміститися по колу, взяти окремий аркуш паперу з кросвордами та дати відповіді та перевірити свої знання за допомогою відповідей на екрані. Та на останок пропонуємо пройти тесту-

вання на здатність займатися бізнесом (Додаток 3).

Висновок: Сьогодні ми з вами спробували сформулювати поняття «підприємець», «підприємство», розкрили його функції, вивчили значення поняття «ринок», «конкуренція», «попит». Отримали базові навички аналітичного мислення, формування стратегії діяльності підприємця, розвинули вміння підготовки та захисту презентації на публіці. Сформували позитивне відношення до підприємницької діяльності. Навчилися виділяти слабкі і сильні сторони реклами, брати ініціативу на себе, мотивувати інших, бути рішучим в досягненні своєї мети.

Додаток 1

Додаток 2

Вправи для розбивки учасників на групи. Завдання розбивки групи на окремі підгрупи виникає у ведучого досить часто. Справа не тільки в тому, що багато вправ потребують роботу в парах, трійках або четвінках. А вже завдання запустити процеси спілкування між учасниками і взагалі надати динамізм гри може бути вирішена через дроблення на підгрупи. При цьому слід пам'ятати про дуже важливі умови – не можна давати цим підгрупами «застигнути» у визначеному складі. Потрібно постійно «перетасовувати» учасників, щоб надати можливість кожному максимально поспілкуватися з іншими учасниками. А для цього слід використовувати процедури випадкової розбивки на групи. Впровадження одних і тих же прийомів швидко набридне учасникам. Тому пропонується набір (далеко не вичерпний!).

Вправа «Розрахунок». Це самий елементарний спосіб. Провести розрахунок на «перший – другий», «перший – другий – третій» і т. д. залежно від того, скільки потрібно груп. Тут важливо не переплутати: сет потрібно робити виходячи саме з потрібної кількості груп, а не з кількості учасників у кожній групі.

Вправа «Сегментація кола». Теж з розряду елементарних. Групу можна поділити навпіл, провівши уявний діаметр кола від себе (провідного) до учасника, що сидить навпроти. Якщо потрібно більше двох команд, коло просто розбивається на потрібну кількість сегментів.

Вправа «Кольороподіл». Розподіл на групи проводиться за зовнішніми ознаками учасників, наприклад за кольором одягу. Ті, у кого переважає зелений колір, отримують назву «зелених». Можуть з'явитися «червоні» і «білі». Ті, хто не потрапив ні в одну категорію, утворюють, скажімо, «команду строкатих».

Вправа «5 Добрих слів». Хід проведення: Потрібно створити групи по 6 осіб. Кожен учасник на аркуші паперу малює свою долоню і пише на ній своє ім'я. На пальцях цієї долоні кожен учасник групи повинен написати позитивну якість чи рису характеру цієї людини. Долоні повертаються власникам.

Вправа «Щоб говорити правду». Мета впровадження: «місток» між вправами. Ресурси: 0. Час: 5-10 хв. Хід проведення: Кожен учасник говорить про себе 4 твердження – три з них відповідають дійсності, а одне хибне. Учасники повинні визначити і записати, яке твердження на їх думку не є характерним для даної людини. Висновки порівнюють.

Вправа «Телепати». Мета впровадження: «місток» між вправами. Ресурси: стільці. Час: 5-10 хв. Хід проведення: Учасники розбиваються на пари. Пари сідають на стільці спинами один до одного. Не подаючи сигналів, тричі спробувати одночасно обернутись і подивитись один на одного.

Вправа «Радощі життя». Мета впровадження: «місток» між вправами. Ресурси: 0. Час: 5-10 хв. Хід проведення: Тренер починає розповідати: «На березі синього-синього моря, у затінку великих, могутніх сосен, жили люди...». Після сигналу тренера розповідь продовжує інший учасник і т.д. Сенс – створити зв'язну розповідь.

ТЕСТ НА ЗДАТНІСТЬ ЗАЙМАТИСЬ БІЗНЕСОМ

1. Чи поведетесь ви наодинці так, як і тоді, коли за вами спостерігають?
2. Чи вважаєте ви себе здатним стати головою сім'ї?
3. Чи вважаєте ви хитрість хорошою та корисною рисою?
4. Чи можете ви розпочати розмову на вулиці з незнайомою людиною?
5. Чи знаєте ви, який колір сьогодні в моді?
6. Чи їдете у транспорті без квитка, якщо забули вдома проїзний?
7. Чи заздрите успіху ваших знайомих?
8. Чи звертаєтесь на «Ви» до ваших старших за віком родичів?
9. Чи здатні ви в умі швидко обчислити, скільки буде 3% від трьох відсотків?
10. Чи приходите вчасно в кіно?
11. Чи приходите вчасно на побачення?
12. Чи вважаєте за потрібне давати чайові?
13. Переживаєте, якщо вас обрахували на 1 грн?
14. Чи пам'ятаєте дату народження свого вчителя?

15. Чи сідаєте в міському транспорті на будь-яке вільне місце?
  16. Чи сідаєте в таксі тільки на заднє сидіння?
  17. Чи любите робити записи у книгу скарг?
  18. Чи вважаєте, що завжди достатньо лише одного попередження?
  19. Чи знаєте, які грошові одиниці існували у Стародавньому Римі?
  20. Чи зможете залишити валізу під наглядом зовсім незнайомої людини?
- Повністю позитивна відповідь на кожне запитання дає 10 балів, негативна – 0 балів. Проміжні відповіді оцінюються «на око» між 0 і 10 балами. Наприклад, якщо ви з десяти учителів пам'ятаєте дату народження тільки

одного, відповідь – 1 бал. Якщо відповідь на яке-небудь запитання для вас є складною – 5 балів. Склавши всі свої бали, ви звертаєтесь до ключа тесту.

Ключ до тесту:

120-200 балів – ви природжений бізнесмен. Якщо ви отримали ці бали в результаті підглядування у відповіді, вирахуйте 80 балів та орієнтуйтеся на новий результат.

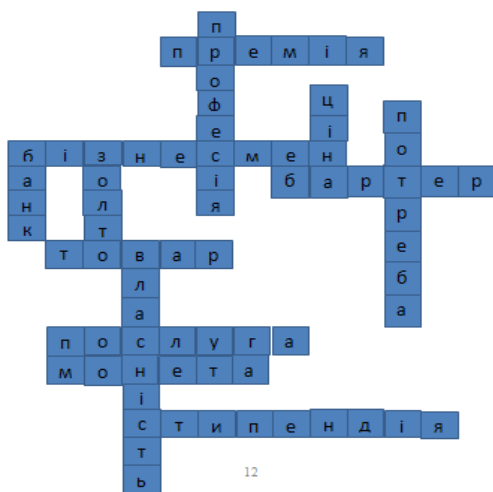
110-119 балів – ви володієте не всіма потрібними якостями бізнесмена, але у вас є реальні шанси досягти успіху в бізнесі; деяку допомогу при цьому вам нададуть роздуми про причини втрати балів.

50-90 балів – видно, у бізнесмени вам не вибитись, але, судячи з усього, ви правдива, порядна людина, у вас непоганий характер, так що не все втрачено в житті.

Кожний учень підраховує бали, отримані ним під час тестування, і виявляються групи учнів у кожній градації здатності до занять бізнесом.

Далі ведучий підбиває невеликий підсумок тестування.

"ВЕСЕЛИЙ" КРОСВОРД

По горизонталі:

1. Ділова людина, підприємець, займається власним бізнесом.
2. Обмін товару на товар.
3. Матеріальна винагорода за працю.
4. Продукт праці, вироблений для продажу чи обміну.
5. Робота, яку використовують для задоволення потреб людини.
6. Металеві гроші.
7. Грошова винагорода для студентів.

По вертикалі:

1. Заняття людини, які вимагають певних професійних знань та вмінь.
2. Місце для зберігання грошей.
3. Вартість товару.
4. Драгоцінний метал.
5. Бажання та потреби людини.
6. Майно, яким володіє людина.

Список використаних джерел

1. Андрушків Б. М. Основи організації підприємницької діяльності або абетка підприємця: [навчальний посібник] / Б. М. Андрушків, Ю. Я. Вовк, В. В. Гецько та ін. – Тернопіль: Вид. ТНТУ, 2010. – 300 с.
2. Варналій З.С. Основи підприємництва: навчальний посібник К: Знання Прес. – 2002. – 239 с.
3. Тягунова Н.М. Підприємництво

і бізнес-культура: навч. посіб. / Н. М. Тягунова, О.А. Спориш. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 118 с.

4. Федоренко В. Г. Підприємництво: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Федоренко, М. П. Денисенко, М. М. Руженський та ін. – К.: МАУП, 2005. – 280 с.

5. Електронні ресурси. – Режим доступу:

<https://574.spb.ru/documents/nasha->

[ucheba/nashi-proekty/innov-produkt-scenarii-biznes-igr.pdf](https://www.infouroki.net/delovaya-igra-legko-li-byt-predprinimatelem.html)

<https://www.infouroki.net/delovaya-igra-legko-li-byt-predprinimatelem.html>

https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/17nebava_ekonomika_organizaciya_virobnichoyi_diyalnosti/21.htm

ОЛЬГА

МАРИНКА-СИРОМЯТНІКОВА,

методист НМЦ ПТО

у Харківській області

НОВІ НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ У СФЕРІ ОСВІТИ

(березень-травень 2021 року)

Документ	На що звернути увагу	До теми
Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» від 12.03.2021 №94/2021	Основні пріоритети Національної молодіжної стратегії: – підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді; – формування навичок здорового способу життя, розвиток і збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни; – залучення молоді до участі у суспільному житті, формування у молоді громадянських компетентностей; – підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу.	Як зміняться фізичного виховання, спортпідготовка учнів: орієнтири МОНУ на п'ять років?
Постанова КМУ «Питання Єдиного державного веб-порталу цифрової освіти «Дія. Цифрова освіта»» від 10.03.2021 №184	Основні завдання порталу цифрової освіти: – забезпечити цифрову грамотність людей усіх вікових категорій; – забезпечити тестування, зокрема рівня цифрової грамотності; відображати новини та результати досліджень у сфері освіти; – створити можливість надавати пропозиції до освітніх матеріалів і процесів дистанційного навчання; – надавати інформацію про установи, які можуть надати доступ до цифрової освіти (центрів цифрової освіти); – використовувати методи та механізми для покращення результатів навчання тощо.	Як нам вдалося суттєво поліпшити організацію дистанційного навчання?
Наказ МОНУ «Про організацію та проведення Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності «WorldSkills Ukraine» у 2021 - 2022 роках» від 28.04.2021 № 481	МОНУ наказує провести у 2021-2022 роках Всеукраїнський конкурс професійної майстерності «WorldSkills Ukraine» за такими етапами: – I етап – вибіркового – у жовтні-листопаді 2021 року; – II етап – фінального – у квітні-травні 2022 року.	Коли розпочнеться Всеукраїнський конкурс професійної майстерності «WorldSkills Ukraine»?
Наказ МОНУ «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗП(ПТ)О» від 06.05.2021 №509	Формування внутрішньої системи закладу П(ПТ)О передбачає: – визначення компонентів внутрішньої системи та забезпечення їх функціонування; – самооцінювання освітніх і управлінських процесів закладу П(ПТ)О (орієнтовні критерії оцінювання освітніх у додатку від 06.05.2021 №509). Керівникові закладу П(ПТ)О МОНУ рекомендує затвердити Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі П(ПТ)О.	Які створити заходи для функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти та проведенні само оцінювання освітніх і управлінських процесів?
Лист МОНУ «Методичні рекомендації щодо укладання договору про здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за дуальною формою» від 18 травня 2021 №1/9-260	При укладанні Договору доцільно передбачити три основні частини, що будуть врегульовувати права і обов'язки учасників освітнього процесу, які є сторонами Договору, а саме: – здобувача професійної (професійно-технічної) освіти; – закладу професійної (професійно-технічної) освіти; – роботодавця.	МОНУ надсилає для використання методичні рекомендації щодо укладання договору про здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за дуальною формою.

До друку підготувала **ЮЛІЯ РУДЕНКО**, методист НМЦ ПТО у Харківській області

ВІСНИК Реєстраційне свідоцтво
ЗК №128
видане 01.02.94р.
ПРОФОСВІТИ

Адреса редакції та видавця:

61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх,
Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області
Тел. 64-68-60

Головний редактор
Редактор
Літературний редактор
Технічний редактор, верстка

Т.О.РУСЛАНОВА
Н.Г.СОЛОГУБ
О.І.ГОРСЬКОВА
О.В.ЯКОВЕНКО

Зверстано та надруковано в лабораторії науково-методичного забезпечення та моніторингу якості НМЦ ПТО за адресою:
61121, м.Харків, вул.Владислава Зубенка, 37
Електронна версія газети розміщується на інформаційно-освітньому порталі “ПТО Харківської області” ptu.org.ua

*Рукописи не повертаються і не рецензуються. Відповідальність за зміст інформації несе її автор.
Точка зору авторів матеріалів може не збігатись з позицією редакції.*